

एक करोड बढी मूल्यका मोबाइल नष्ट:

परीक्षा मर्यादाको नाममा सम्पत्तिमाथि हस्तक्षेप ? सिरहा प्रशासनको निर्णय विवादमा !

मधेशदृष्टि सिरहा। माध्यमिक शिक्षा परीक्षा (एसईई) तथा कक्षा-१२ को परीक्षाका क्रममा जफत गरिएका करिब पाँच सय मोबाइल फोन र स्मार्टवाच नष्ट गर्ने जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिरहाको निर्णय यतिबेला व्यापक विवादको विषय बनेको छ। परीक्षा केन्द्रभित्र मोबाइल तथा डिजिटल उपकरण प्रयोग गरी चिट चोर्ने प्रयास गरिएको आरोपमा बरामद गरिएका ती सामग्री प्रशासनले परीक्षा प्रणालीको मर्यादा जोगाउने उद्देश्यले नष्ट गरेको जनाएको छ। तर उक्त कदमलाई लिएर अभिभावक, कानून व्यवसायी तथा सर्वसाधारणबाट तीव्र आलोचना भइरहेको छ। गत चैत महिनामा सम्पन्न एसईई र कक्षा-१२ परीक्षाको क्रममा जिल्लाका विभिन्न परीक्षा केन्द्रबाट सात वटा आईफोन, ४८९ वटा विभिन्न कम्पनीका एन्ड्रोइड मोबाइल फोन तथा पाँच वटा स्मार्टवाच जफत गरिएको थियो। प्रशासनका अनुसार ती उपकरण परीक्षा सञ्चालन निर्देशिका विपरित प्रयोग भएको पुष्टि भएपछि जिल्ला परीक्षा

समन्वय समितिको निर्णयानुसार नष्ट गरिएको हो। बरामद गरिएका सम्पूर्ण उपकरणको अनुमानित बजार मूल्य एक करोड रुपैयाँभन्दा बढी रहेको बताइएको छ। जिल्ला प्रशासन कार्यालयले परीक्षा प्रणालीलाई स्वच्छ, निष्पक्ष र व्यवस्थित बनाउन कडा कदम आवश्यक रहेको निष्कर्ष निकाल्दै जफत गरिएका उपकरण पुनः प्रयोग हुन नसक्ने अवस्थामा पुर्णतया नष्ट गरेको जनाएको छ। यसका लागि गठन गरिएको विशेष उपसमितिले मोबाइल तथा स्मार्टवाचलाई २४ घण्टासम्म पानीमा डुबाएर राखेपछि फुटाएर पूर्ण रूपमा नष्ट गरिएको जानकारी दिएको छ। उक्त कार्य जिल्ला प्रहरी कार्यालय परिसरमा गरिएको थियो। मोबाइल व्यवस्थापनका लागि गठन गरिएको पाँच सदस्यीय उपसमितिले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल तथा राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागका प्रतिनिधिहरू सहभागी थिए। शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई सिरहाका परीक्षा शाखा अधिकृत राजदेव यादवको नेतृत्वमा रहेको समितिले भविष्यमा यस्ता

उपकरण पुनः प्रयोग भई दुरुपयोग हुन नदिन नष्ट गर्ने निर्णय कार्यान्वयन गरेको जनाएको छ। तर प्रशासनको यो कदम सार्वजनिक भएपछि यसको वैधानिकता र औचित्यमाथि गम्भीर प्रश्न उठ्न थालेका छन्। धेरै अभिभावकले विद्यार्थीको गल्तीका कारण आफूहरूले दुःख गरेर खरिद गरेको सम्पत्ति नष्ट गर्नु न्यायसंगत नभएको बताएका छन्। उनीहरूको तर्क छ यदि परीक्षामा अनुचित कार्य भएको थियो भने दोषी विद्यार्थीमाथि आवश्यक कानुनी वा शैक्षिक कारबाही गर्न सकिन्थ्यो, तर अभिभावकको सम्पत्ति नष्ट गर्नु अत्यधिक कठोर र अनुपयुक्त कदम हो। स्थानीय अभिभावकहरूका अनुसार जफत गरिएका मोबाइल फोन दिन नसकिनेपनि निश्चित जरिवाना तोकेर वा कानुनी प्रक्रिया पूरा गरी लिलामा फर्कत व्यवस्थापन गर्न सकिन्थ्यो। कतिपयले एकपटकका लागि अभिभावकलाई बुझाउने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने धारणा पनि राखेका छन्। उनीहरूका अनुसार राज्यले नागरिकको सम्पत्तिको संरक्षण गर्नुपर्नेमा उद्वेग त्यसलाई नष्ट गर्नु अधिकारको दुरुपयोग जस्तै

देखिएको छ। कानून व्यवसायीहरूले समेत प्रशासनको निर्णयलाई कानुनी बहसको विषय बन्न सक्ने बताएका छन्। उनीहरूका अनुसार मोबाइल फोन व्यक्तिगत सम्पत्तिको श्रेणीमा पर्ने भएकाले त्यसलाई नष्ट गर्ने निर्णय अदालतमा चुनौती दिन सकिने आधारहरू देखिन्छन्। यदि प्रभावित पक्ष अदालत पुगेमा निर्णयमा संलग्न पदाधिकारीहरूविरुद्ध क्षतिपूर्ति मागसहित कानुनी उपचार खोज्न सकिने सम्भावना रहेको कानूनविद्हरूको भनाइ छ। सिरहाका अधिवक्ता चन्दनकुमार कर्णका अनुसार राज्यले जफत गरेको सामग्रीको व्यवस्थापनका लागि स्पष्ट कानुनी प्रक्रिया अपनाउनुपर्छ। उनले व्यक्तिगत सम्पत्तिलाई नष्ट गर्नु अन्तिम विकल्प मात्र हुनुपर्ने उल्लेख गर्दै यसको वैधानिक पक्षमाथि स्वतन्त्र न्यायिक परीक्षण आवश्यक रहेको धारणा व्यक्त गरे। यता जिल्ला प्रशासन कार्यालय भने आफ्नो निर्णयबाट पछि हट्ने संकेतमा देखिएको छैन। प्रमुख जिल्ला अधिकारी सुरेन्द्र पौडेलले शिक्षा ऐन, परीक्षा सम्बन्धी निर्देशिका तथा जिल्ला परीक्षा समन्वय समितिको निर्णयका

त्रिवेणी स्पेनिड मिसलको गोदाममा आगलागी १८० टन कपाससहित करोडौंको क्षति

मधेशदृष्टि वीरगंज। जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका-९ छातापिपरास्थित त्रिवेणी स्पेनिड मिसलको कपास गोदाममा शुक्रबार आगलागी हुँदा १८० टन कपाससहित करोडौं रुपैयाँ बराबरको धनमाल नष्ट भएको छ। उद्योग परिसरभित्र रहेको कपास गोदाममा विद्युत् सर्ट भई बिहान करिब साढे १० बजे आगलागी भएको प्रहरीले

जनाएको छ। करिब दुई घण्टाको प्रयासपछि दिउँसो १२:३० बजे आगो नियन्त्रण भएको थियो। आगलागीबाट कपास संगै मिक्सिड ब्लेन्डर, मिक्सिड ओपनर, कन्डेन्सरलायतका मेसिन उपकरण तथा गोदाम घरमा ठूलो क्षति पुगेको छ। आगो नियन्त्रणका लागि नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल तथा अनि नियन्त्रणकर्मी परिचालन गरिएको थियो। साथै,

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, निजगढ नगरपालिका, कोल्हबी नगरपालिका, वीरगञ्ज महानगरपालिका, आदर्श कोतवाल गाउँपालिका तथा नेपाल आयल निगम लगायतका निकायका ११ वटा दमकल प्रयोग गरिएको थियो। उद्योगका व्यवस्थापक नन्दकिशोर सिंहका अनुसार कपासलाई मेसिनमार्फत धागो उत्पादनका लागि पठाउने क्रममा विद्युत् सर्ट भई आगो सल्किएको हो।

राजदुत बन्न प्रमलाई म्यासेज पठाउने सचिव कृष्णहरि पुस्कर प्रहरी फन्दामा !

मधेशदृष्टि काठमाडौं। उपराष्ट्रपति कार्यालयका सचिव कृष्णहरि पुस्करले प्रधानमन्त्री बालेन शाहलाई मुख्यसचिवदेखि राजदुत बन्नका लागि सहयोग माग गर्दै म्यासेज गरेपछि प्रहरीको फन्दामा परेका छन्। प्रधानमन्त्रीलाई म्यासेज गरेको पाइएपछि बिहीबार

पुस्करलाई काठमाडौं उपत्यका अपराध अनुसन्धान कार्यालयले नियन्त्रणमा लिएर केरकार गरेको थियो। लामो केरकार गरेपछि पुस्करलाई प्रहरीले उनकी श्रीमतीको जिम्मा लगाएर छाडेको छ। उनले प्रधानमन्त्रीलाई पठाएको म्यासेजमा हजुरको विशेष ध्यान भएमात्रै

मुख्यसचिवमा सम्भावना रहेको नत्र कुनै सम्भावना नरहेको उल्लेख गरेका छन्। मुख्य सचिव हुन नसकेको अवस्थामा २४ असारमा उनी अवकाशमा जाने निश्चित छ। त्यसैले राजदुतका लागि पनि पुस्करले फाम भरेको पाइएको छ। उक्त कुरा उनले म्यासेजमै उल्लेख गरेका थिए।

मधेश केन्द्रित दलप्रति असन्तुष्टि बढ्दै, युवाद्वारा 'हुंकार मधेश' अभियान घोषणा तयारी

मधेशदृष्टि जनकपुरधाम। मधेश केन्द्रित राजनीतिक दलहरूको प्रभाव कमजोर भन्दै गएको निष्कर्ष निकाल्दै विभिन्न दलमा आबद्ध मधेशी युवाहरूले संयुक्त रूपमा 'हुंकार मधेश' नामक नयाँ अभियान सुरु गरेका छन्। अभियानमा जनता समाजवादी पार्टी नेपाल, जनमत पार्टी, राष्ट्रिय मुक्ति पार्टी, नागरिक उन्मुक्ति पार्टीका साथै नेपाली कांग्रेस, नेकपा एमाले र नेकपा माओवादी केन्द्रमा सक्रिय युवाहरूको सहभागिता रहेको जनाइएको छ। अभियानलाई मधेशको अधिकार, पहिचान तथा राजनीतिक पुनर्जागरणको साझा मञ्चका रूपमा अघि बढाउने तयारी गरिएको छ। जसपा नेपालका रामकुमार शर्माले जेनजी आन्दोलनपछि परिवर्तनको पक्षमा उभिएका युवाहरूको सक्रियताबाट 'हुंकार मधेश' अभियानको जन्म भएको बताए। उनका अनुसार अभियान कुनै एक दल विशेषको नभई मधेशको भविष्य र राजनीतिक दिशाबारे बहस चलाउने साझा पहल हो।

नयाँ ढंगले उठाउने तथा जनस्तरमा राजनीतिक चेतना अभिवृद्धि गर्ने लक्ष्य लिएको बताएका छन्। सोतका अनुसार अभियानले धार्मिक चरणका बैठकहरू सम्पन्न भइसकेको बताइएको छ। रणनीतिक दस्तावेजहरू तयार पारिए पनि औपचारिक सार्वजनिक घोषणा नभएसम्म विस्तृत योजना गोप्य राखिएको जनाइएको छ। 'हुंकार मधेश'ले अधिकार, पहिचान, संघर्ष, जागरण र परिवर्तनलाई आफ्नो मूल उद्देश्यका रूपमा अघि सारेको छ। अभियानलाई मधेशका मुद्दालाई

गर्ने र सुरुवाती तीनदेखि चार महिनासम्म मधेशसहित देशका विभिन्न स्थानमा जनसम्पर्क तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिने बताइएको छ। अभियानसँग आबद्ध नेताहरूका अनुसार अन्ततः नयाँ राजनीतिक शक्ति निर्माण गर्ने सम्भावना रहे पनि तत्काल पार्टी गठनभन्दा जनमत निर्माण र नागरिकसमा संवादलाई प्राथमिकता दिइनेछ।

रोजगारीका लागि हरियाणा पुगेका

महोत्तरीका १६ नेपाली बन्धक, परिवारजन चिन्तित

मधेशदृष्टि महोत्तरी। रोजगारीका लागि भारतको हरियाणा पुगेका महोत्तरीको बर्दियास नगरपालिकाका १६ जना नेपाली बन्धक बनाइएको खबर बाहिरिएपछि परिवारजन चिन्तित बनेका छन्। राम्रो आमदानी र सुरक्षित भविष्यको आशामा भारत पुगेका बर्दियास नगरपालिका-१४ स्थित एकीकृत नमुना मुसहर बस्तीका पुरुष, महिला तथा बालबालिकासहित १६ जना नेपाली नागरिक हरियाणाको एक कुखुरा फार्ममा असुरक्षित अवस्थामा रहेको जनाइएको छ। स्थानीयका अनुसार उनीहरूलाई गत चैत १३ गते आकर्षक तलब र सुविधा दिलाइदिने आश्वासन दिँदै भारतको हरियाणा राज्य अन्तर्गत झञ्जर थाना

क्षेत्रको हेलन गाउँस्थित कुखुरा फार्ममा कामका लागि लिएको थियो। मुसहर बस्तीका मञ्जय सदाका अनुसार आर्थिक अभावका कारण रोजगारीको खोजीमा भारत

गएकाहरू अहिले असुरक्षित अवस्थामा छन्। उनीहरूसँग नियमित सम्पर्कसमेत हुन नसकेको उनले बताए। पीडितमध्येकी किरण सदाको फोनमार्फत आफूहरूलाई काममा

लगाइए पनि पारिश्रमिक नदिइएको, विभिन्न बहानामा नियन्त्रणमा राखिएको तथा मानसिक र शारीरिक दुर्व्यवहार गरिएको जानकारी दिएपछि मात्रै परिवारजनले उनीहरू

बन्धक बनाइएको थाहा पाएका थिए। यस्तै, अर्का स्थानीय कारी सदाको कुखुरा फार्ममा कामका लागि लिएर पनि अन्य विभिन्न काममा लगाउने गरिएको र तलबसमेत नदिएको बताए। उनका अनुसार त्यहाँ रहेका नेपालीहरूलाई अनावश्यक शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने गरिएको छ। पीडित परिवारले खोजतलास, उद्धार तथा दोषीमाथि कारबाहीको माग गर्दै इलाका प्रहरी कार्यालयमार्फत नयाँदिल्लीस्थित नेपाली दूतावासमा निवेदन पठाएका छन्। त्यसपछि उनीहरूको खोजतलास सुरु गरिएको जनाइएको छ। यता भारतस्थित नेपाली दूतावासले समेत पीडितहरूको उद्धार प्रक्रिया अगाडि बढाएको सोतले जनाएको छ।

नेपालमा मनसुन आउन एक साता लाग्ने

काठमाडौँ। नेपालमा मनसुन भित्रिन अझै एक साता लाग्ने भएको छ। जल तथा मौसम विज्ञान विभागका वरिष्ठ मौसमविद् वरुण पौडेलका अनुसार अहिले दक्षिण भारतको केरला र तमिलनाडुमा मनसुन आइपुगेको र बङ्गालको खाडी हुँदै नेपालमा मनसुन आइपुन एक साता लाग्ने छ।

मौसमविद् पौडेलले भने, 'यही समयमा मनसुन भित्रिन्छ भन्ने एकिन गरी भन्न सकिँदैन। तर, एक हप्ता आसपासमा मनसुन भित्रिने अनुमान गरिएको छ। तीनचार दिनमा बङ्गालको खाडीमा मनसुन पुग्ने देखिन्छ, त्यसपछि नेपालमा आउँदा एक हप्ता आसपास वा केही अघि वा

केही दिनपछि पनि हुनसक्छ।' उनका अनुसार कहिलेकाहीँ मनसुन छिटो सक्रिय भए छिट्टै भित्रने र हिलो सक्रिय भए हिलो आउने हुन्छ। नेपालमा औसत जुन १३ तारिखमा मनसुन भित्रिने मिति हो। तर, भारतमा तोकिएको औषत मिति जुन १ मा मनसुन भित्रिनेमा यसपालि केही ढिला गरेर भित्रिएको छ। त्यसैले नेपालमा पनि निर्धारित मितिभन्दा केही ढिला भित्रिने अनुमान गरिएको मौसमविद् पौडेलले जानकारी दिए। 'सामान्यत केरलामा आएको एक हप्ताभित्र नेपालमा आउने हो तर त्यसको गति भने प्रणाली कति सक्रिय हुन्छ त्यसले निर्धारण गर्ने हुनाले हप्ता आसपास

मनसुन भित्रिने अनसमान छ', उनले भने। यसपालि मनसुनमा औसतभन्दा कम वर्षा हुने र गर्मी बढी हुने आकलन गरिएको छ। कुनैकुनै क्षेत्रमा अतिवृष्टि वा अनावृष्टि हुने सक्ने सम्भावनासमेत रहेको मौसमविद्हरूले अनुमान गरेका छन्। यसपालि मनसुनको समयमा ५१ हजार परिवारका दुई लाख २६ हजार नागरिक प्रभावित हुने अनुमान गरिएको उल्लेख गर्दै सोहीअनुसार प्रतिकार्य राष्ट्रिय योजना बनाएर लागू गरिएको राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणकी प्रवक्ता शान्ति महतले जानकारी दिए। रासस

भारतसँग नेपालको समृद्धिको एजेण्डालाई प्राथमिकताका साथ उठाएको छुः सभापति लामिछाने

काठमाडौँ। राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा)का सभापति एवं पूर्वउपप्रधानमन्त्री रवि लामिछानेले भारत भ्रमणका क्रममा समृद्धिको एजेण्डालाई प्राथमिकताका साथ अगाडि सारेको बताएका छन्। भारत भ्रमण सम्पन्न गरी शुक्रबार स्वदेश फर्केका सभापति लामिछानेले त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा पत्रकारहरूसँग कुरा गर्दै भारतसँग खेलकुददेखि सूचना प्रविधिसम्मका विषयमा सहकार्यबारे छलफल भएको बताए। उनले भने, 'रास्वपा नेतृत्वको सरकारले कस्तो किसिमको सहयोग र सहभागिता चाहन्छ भन्ने कुरा स्पष्ट पारिएको छ, कनेक्टिभिटीदेखि धार्मिक पर्यटनसम्मका विषयमा हाम्रा प्राथमिकता के हुन्? हामीले हाम्रो सम्बन्धबाट कस्तो लाभको अपेक्षा गरिरहेका छौं? यी सबै विषयमा हामीले स्पष्ट बनाइ राखेका छौं।' भारतमा रहेका नेपाली नागरिकका समस्या समाधानका लागि त्यहाँस्थित नेपाली दूतावास र त्यहाँ रहेका नेपाली संयन्त्रलाई अझ चुस्त बनाउने विषयमा पनि कुरा भएको उनले बताए। सभापति

लामिछानेले नेपाल-भारतबीचको सीमासम्बन्धी विवादको विषय कूटनीतिक रुपमा समाधान गरिने बताए। उनले भने, 'कूटनीतिको माध्यमबाट गरिने प्रयास महत्वपूर्ण हुन्छ, तिनको आवाज ढोल बजाएर हुँदैन, तर ढोल नबजाइकन देशका बारेमा गर्नुपर्ने ठाउँमा, गर्नुपर्ने जसरी र चरणबद्ध तरिकाले गर्नुपर्ने हुन्छ, त्यसैले कूटनीतिक ढङ्गले अगाडि बढेको छ।' भारतसँगको सीमाका विषयमा परराष्ट्र मन्त्रालयको जवाफ अधिकारिक भएको उनको भनाइ थियो। सभापति लामिछानेले भारतीय जनता पार्टीका अध्यक्ष र भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीलाई नेपाल भ्रमणका लागि निमन्त्रणा दिएको जानकारी गराउँदै त्यसबारे उहाँहरू सकारात्मक रहेको बताए। नेपालका प्रधानमन्त्री भारत भ्रमण जाने कुरा समय र परिस्थितिअनुसार तय हुने उनको भनाइ छ। उनले भने, 'सरकार र पार्टी सञ्चालनमा प्रधानमन्त्री र मैले जिम्मेवारी बाँडफाँट गरेका छौं, सरकारलाई काममै केन्द्रित गर्ने वातावरण सृजना गरेका छौं।' सभापति लामिछानेले भारतीय जनता पार्टी (भाजपा)का राष्ट्रिय

अध्यक्ष नितिन नवीनको निमन्त्रणामा पाँचदिने भारत भ्रमणमा गएका थिए। उनलाई शुक्रबार नयाँ दिल्लीस्थित इन्दिरा गान्धि अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा नेपालका कार्यवाहक राजदूत डा. सुरेन्द्र थापा तथा भारतीय जनता पार्टी (भाजपा)का विदेश मामिला विभागका प्रमुख डा. विजय चौथाइवालेले बिदाइ गरेका नयाँ

दिल्लीस्थित नेपाली दूतावासले जनाएको छ। भ्रमणका क्रममा सभापति लामिछानेले भारतका प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी, विदेशमन्त्री डा एस जयशंकर, गृहमन्त्री अमित शाह र भाजपा अध्यक्ष नवीनसँग छुट्टाछट्टै भेटवार्ता गरेका थिए। सो अवसरमा दुई पक्षबीच द्विपक्षीय सम्बन्ध विस्तार तथा आपसी हितका विविध विषयमा छलफल

भएको बताइएको छ। सभापति लामिछाने नेतृत्वको प्रतिनिधिमण्डलमा उनकी धर्मपत्नी निकिता पौडेल, रास्वापाका सहमहामन्त्री तथा प्रतिनिधिसभा सदस्य विपिनकुमार आचार्य, रास्वाका सचिवालय सदस्य तथा प्रतिनिधिसभा सदस्य दीपक बोहरा र स्वकीयसचिव प्रदीप आचार्य थिए। रासस

सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्थाको स्याटेलाइट खरिद प्रकरणबारे छानबिन समिति गठन

काठमाडौँ। सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयले सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्थामा देखिएको भनिएको आर्थिक अनियमितता, प्रक्रियागत कमजोरी तथा वित्तीय अनुशासन उल्लङ्घनसम्बन्धी विषयमा अध्ययन एवं छानबिन गर्न समिति गठन गरेको छ। मन्त्रालयले आफ्नो आन्तरिक जानकारी प्रयोजनका लागि विभिन्न निकायमा परेका उजुरी, महालेखा परीक्षकको कार्यालयका प्रतिवेदन तथा सार्वजनिक सरोकारका विषयलाई समेत आधार बनाएर स्वतन्त्र र तथ्यपरक अध्ययनका लागि समिति गठन गरेको हो। गठित समितिको संयोजकमा इन्जिनियर डा आभाष मास्के रहनुभएको छ। समितिको सदस्यमा उमेश रूपाखेती,

टीकाराम कार्की र नवीनकुमार मिश्र हुनुहुन्छ। मन्त्रालयका अनुसार सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्थाले आफ्ना च्यानलहरू भुउपग्रहमार्फत प्रसारण गर्न विदेशी स्याटेलाइट ब्याण्डविथ सेवा प्रदायक कम्पनीहरूसँग सन् २००२ देखि हालसम्म निरन्तर रूपमा भाडा सम्झौता गर्दै आएको छ। ती सम्झौतामा समय-समयमा च्यानल थप गर्ने, स्ट्यान्डर्ड डेफिनेसन (एसडी)बाट हाई डेफिनेसन (एचडी)मा रूपान्तरण गर्ने, पूरक सम्झौता गर्ने तथा उपकरण खरिदसम्बन्धी निर्णयहरूमा प्रश्न उट्दै आएका छन्। विभिन्न निकायमा यी विषयसँग सम्बन्धित उजुरी पएका थिए। साथै, महालेखा परीक्षकको कार्यालयका वार्षिक प्रतिवेदन,

सञ्चारमाध्यममा प्रकाशित सामग्री तथा विभिन्न माध्यमबाट आएका गुनासोहरूमा प्रक्रियागत अनियमितता, अनावश्यक आर्थिक भार सृजना, प्रतिस्पर्धाविने सम्झौता, वित्तीय अनुशासन उल्लङ्घन तथा स्वार्थको द्रन्द्धजस्ता विषय उठाइएका थिए। मन्त्रालयले यी सम्पूर्ण विषयको अध्ययन गरी २१ दिनभित्र सुझावसहितको प्रतिवेदन पेस गर्ने कार्यदिशासहित समिति गठन गरेको हो। मन्त्रालयले समितिलाई स्याटेलाइट सेवा खरिद र व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित विगतका सम्झौता, सेवा विस्तार, प्रविधि रूपान्तरण तथा उपकरण खरिद प्रक्रियाको अध्ययन गरी आवश्यक सुझावसहित प्रतिवेदन बुझाउन जिम्मेवारी दिएको छ। रासस

काठमाडौँ। विदेशमा कार्यरत नेपाली श्रमिकहरूले रोजगार सम्झौताअनुसार तलब, सेवासुविधा तथा सुरक्षित आवास नपाएको लगायतका गुनासो बढ्दै गएको सरकारले वैदेशिक रोजगार व्यवसायी तथा सम्बन्धित निकायलाई श्रमिकहरूको नियमित अनुगमन गर्न निर्देशन दिएको छ। प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय र परराष्ट्र मन्त्रालयलाई पत्र लेख्दै नियमित अनुगमन कार्यान्वयन गराउनका लागि निर्देशन दिएको हो। पत्रमा वैदेशिक रोजगारमा गएका नेपाली

श्रमिकहरूको हक, हित, सुरक्षा तथा श्रम अधिकारको प्रभावकारी संरक्षणका लागि विभिन्न व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न निर्देशन दिइएको छ। निर्णयअनुसार इजाजतपत्रप्राप्त सबै वैदेशिक रोजगार व्यवसायीले आफूहरूले विदेश पठाएका श्रमिकहरूको नियमित अनुगमन गर्नुपर्नेछ। प्रत्येक श्रमिक समूहबाट कम्तीमा ५ देखि १० जनासम्मसँग प्रत्यक्ष सम्पर्क गरी रोजगार सम्झौताअनुसार तलब, सेवा-सुविधा, आवास, कार्य वातावरण तथा अन्य सर्तहरूको कार्यान्वयन अवस्थाबारे जानकारी सङ्कलन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। सङ्कलित विवरणको

व्यवस्थित अभिलेख राखी आवश्यक पर्दा सम्बन्धित निकायलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने छ। साथै रोजगार सम्झौताविपरीत अवस्था भेटिएमा सम्बन्धित रोजगारदाता कम्पनीसँग तत्काल समन्वय गरी समस्या समाधान गर्नुपर्ने निर्देश गरिएको छ। सरकारले विदेश जानुअघि प्रत्येक श्रमिकलाई रोजगार सम्झौता, गन्तव्य मुलुकको कानून, श्रम अधिकार, उपलब्ध सेवा-सुविधा तथा गुनासो दर्ता प्रक्रियाबारे स्पष्ट जानकारी दिनुपर्ने व्यवस्था पनि लागू गर्न आग्रह गरेको छ। त्यसैगरी, विदेशमा रहेका श्रमिकले समस्या

भोग्नुपरेमा सम्बन्धित वैदेशिक रोजगार व्यवसायीले तत्काल सुनुवाइ गरी समाधान प्रक्रिया अघि बढाउनुपर्ने र आवश्यक परे उद्धार तथा क्षतिपूर्तिका लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ। समस्या समाधान नभएमा श्रमिकहरूले परराष्ट्र मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, हेला सरकार, समाधान कल सेन्टर, नेपाली राजदूतावास वा महावाणिज्य दूतावास, वैदेशिक रोजगार विभाग तथा अन्य सरकारी संयन्त्रमा जानकारी दर्ता गर्न सक्ने व्यवस्था प्रभावकारी बनाउन पनि निर्देशन दिइएको छ।

सरकारले रोजगार सम्झौताविपरीत कार्य गर्ने रोजगारदाता कम्पनी, श्रमिकको नियमित अनुगमन नगर्ने वैदेशिक रोजगार व्यवसायी तथा गुनासो व्यवस्थापनमा लापरवाही गर्ने पक्षमाथि प्रचलित कानुनबमोजिम कारवाही गरिने स्पष्ट गरेको छ। साथै, विदेशमा रहेका नेपाली श्रमिकहरूको अवस्थासम्बन्धी नियमित प्रतिवेदन संकलन, विश्लेषण तथा अनुगमन गरी श्रमिक हित संरक्षणका लागि आवश्यक नीतिगत तथा संस्थागत सुधारका कार्यक्रम अघि बढाउने जनाइएको छ। रासस

जलवायु एवं प्रकृतिमैत्री विकासलाई प्राथमिकता दिन मन्त्री चौधरीको आह्वान

काठमाडौँ। कृषि, वन तथा पर्यावरणमन्त्री गीता चौधरीले जलवायु परिवर्तनका चुनौतीबीच आर्थिक समृद्धि र वातावरण संरक्षणलाई सँगसँगै अघि बढाउनुपर्ने बताएकी छिन्। विश्व वातावरण दिवस २०२६ को मूल समारोहलाई सम्बोधन गर्दै उनले 'समृद्ध भविष्यको आधार: जलवायु एवं प्रकृतिमैत्री विकास' भन्ने नाराले नेपालको दिगो विकास यात्रालाई मार्गदर्शन गर्ने बताइन्। जलवायु परिवर्तनमा नेपालको योगदान न्यून रहे पनि हिमालदेखि तराईसम्म यसको असर स्पष्ट देखिन थालेको उनको भनाइ छ। मन्त्री चौधरीले सरकारले जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलनलाई राष्ट्रिय विकास योजनाको अभिन्न अङ्गका रूपमा अघि बढाइरहेको उल्लेख गर्दै हरित अर्थतन्त्रको विकासलाई नीतिगत तहबाट व्यावहारिक कार्यान्वयनको चरणमा प्रवेश गराइएको बताइन्। उनले जलवायु विन्ता पहुँच विस्तार, वन, कृषि, ऊर्जा तथा जैविक विविधतामा आधारित हरित अर्थतन्त्रको प्रवर्द्धनमा सरकार केन्द्रित रहेको जानकारी दिइन्। उनले विपद्पछिको उद्धारभन्दा विपद् आउन नदिन पूर्वतयारीमा आधारित विकास प्रणालीलाई प्राथमिकता दिइएको बताउँदै

जलवायु उन्धानशील पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिइन्। सामुदायिक वन व्यवस्थापन, जैविक विविधता संरक्षण तथा स्थानीय समुदायको सहभागितामार्फत नेपालले अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा विशिष्ट पहिचान बनाइएको उल्लेख गर्दै मन्त्री चौधरीले जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको मूल्य अभिवृद्धिबाट संरक्षणसँगै समृद्धि हासिल गर्न सकिने बताइन्। वातावरण संरक्षणका लागि वायु प्रदूषण नियन्त्रण महत्त्वपूर्ण रहेको उल्लेख गर्दै उनले देशका ३० स्थानमा स्थापना गरिएका वायु गुणस्तर मापन केन्द्रले तथ्यमा आधारित नीति निर्माणमा सहयोग गरिरहेको बताइन्। प्रमुख सहरमा वायु प्रदूषण मापन केन्द्रको स्तरोन्नति तथा केन्द्रीय वातावरण प्रयोगशालाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने सरकार नीति रहेको पनि उनले जानकारी दिइन्। मन्त्री चौधरीले वातावरण विभागको नेतृत्वमा राष्ट्रिय वायु गुणस्तर व्यवस्थापन कार्ययोजना तथा काठमाडौँ उपत्यकाको वायु गुणस्तर व्यवस्थापन कार्ययोजना निर्माणलाई प्राथमिकता दिइएको बताइन्। साथै, नेपालको तेस्रो राष्ट्रिय निर्धारित योगदान (एनडिसी) कार्यान्वयन, उस्तर्जन व्यवस्थापन तथा वातावरणीय तथावाङ्क प्रणाली सुदृढीकरणमा

विभागको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहने उनको भनाइ थियो। जलवायु परिवर्तनले जलस्रोत प्रणालीमा गम्भीर असर पारेको उल्लेख गर्दै उनले हिमनदी पल्लिने, अनियमित वर्षा, बाढी, पहिरो तथा डलेलाका घटनाले जीवन, जीविकोपार्जन र अर्थतन्त्र प्रभावित भएको बताइन्। नदी, ताल, सिमसारलगायत जल प्रणालीमा प्रदूषण नियन्त्रण तथा पारिस्थितिकीय बहाव संरक्षणमार्फत जलस्रोतको दिगो व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा उनले जोड दिइन्। जलवायु एवं प्रकृतिमैत्री विकास सरकारको एकल प्रयासबाट सम्भव नहुने उल्लेख गर्दै मन्त्री चौधरीले निजी क्षेत्र, शैक्षिक संस्था, अनुसन्धान केन्द्र, नागरिक समाज, सञ्चार क्षेत्र तथा आमनागरिकलाई यस अभियानलाई राष्ट्रिय आन्दोलनका रूपमा अघि बढाउन आह्वान गरिन्। उनले प्रकृतिको संरक्षण गर्दै आर्थिक अक्सर सिर्जना गर्ने, वर्तमान पुस्ताको आवश्यकता पूरा गर्दै भावी पुस्ताको अधिकार सुरक्षित गर्ने तथा हरित, उन्धानशील र समृद्ध नेपाल निर्माण गर्ने लक्ष्यमा सबैको साझा प्रतिबद्धता आवश्यक रहेको बताइन्। रासस

बाँदर आतङ्कको समाधान खोज्दै सरकार, कार्यदलले माग्यो राय सुझाव

काठमाडौँ। सरकारले बाँदर तथा अन्य वन्यजन्तुले कृषि बालीनालीमा पुर्याइरहेको क्षति नियन्त्रणका उपाय खोज्न सर्वसाधारणबाट सुझाव सङ्कलन सुरु गरेको छ। कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालयअन्तर्गत गठित 'मानव वन्यजन्तु द्रन्द्ध व्यवस्थापन, प्राविधिक कार्यदलले उक्त विषयमा १५ दिनभित्र राय सुझाव उपलब्ध गराउन अनुरोध गरेको हो। बाँदर, बँदेल, नीलगाई र दुम्सीलगायतका वन्यजन्तुबाट हुने क्षति कम गर्ने उपाय र नीतिगत सुधारका लागि कार्यदलले सर्वसाधारण तथा विज्ञहरूसँग सुझाव मागेको हो। मन्त्रालयका उपसचिव एवं कार्यदलका सदस्य शिला ज्ञवालीले किसान, स्थानीय तह, सरोकारवाला निकाय तथा विज्ञहरूको अनुभव र प्राविधिक सुझावका आधारमा व्यावहारिक तथा कार्यान्वयनयोग्य समाधान खोज्न लागेको बताइन्। उक्त विषयमा इच्छुकले आफ्नो राय सुझाव प्राविधिक कार्यदलको सचिवालय, मन्त्रालयको वेबसाइटमा सार्वजनिक गरिएको इमेल र क्यूआर कोडमार्फत उपलब्ध गराउन सक्ने जनाएको छ। प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, कृषि वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, वन तथा भूसंरक्षण विभाग, त्रिभुवन विश्वविद्यालय, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषलगायतका प्रतिनिधिहरू, संरक्षणकर्मी तथा अनुसन्धानकर्ता, अर्थविज्ञ, कृषि, पशु चिकित्सकलगायतका विज्ञ सदस्यहरू उक्त कार्यदलमा

छन्। कार्यदलका संयोजक होम क्षेत्रीले मानव वन्यजन्तु द्रन्द्ध व्यवस्थापनका लागि नीति, कार्यक्रम, राहत, क्षतिपूर्ति र व्यावहारिक व्यवस्थापनका उपायबारे राय सुझाव सङ्कलन गरिने बताए। बाँदरलगायत वन्यजन्तुबाट पीडितकिसानलाई तत्काल राहत दिन र दीर्घकालीन रणनीति बनाउन पूर्व संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय अन्तर्राष्ट्रिय विज्ञ क्षेत्रीको समन्वयमा उक्त कार्यदलले स्थलगत अध्ययनसमेत अघि बढाइसकेको छ। 'कार्यदलले देशैभरिबाट व्यावहारिक एवं कार्यान्वयनयोग्य उपाय माग्ने र स्थलगत रूपमा काम सुरु गरिसकेको छ', उनले भने। पूर्वी पहाडदेखि सुदूरपश्चिमसम्म वन्यजन्तुको निरन्तर आक्रमणका कारण हरजस्तै परिवार खेतीपाती छोड्न, दिनरात खेतबारी कुर्न र कतिपय ठाउँमा गाउँ नै छाडेर बसाइँ सर्न बाध्य भएकाले सरकारले यस समस्यालाई निकै गम्भीरताका साथ लिएको छ। प्रधानमन्त्री वालेन्द्र शाहले प्रतिनिधिसभाको यही जेठ १७ गतेको बैठकमा सांसदहरूसँगको प्रश्नोत्तरका क्रममा उक्त समस्या समाधानका लागि कार्यदल गठन भएको जानकारी गराएका थिए। उनले भनेका थिए, 'बाँदरको समस्या गम्भीर छ, विश्वको सन्दर्भमा हेर्दा पनि बाँदरबाट बाली बचाउनका लागि खेतलाई वायरिङमार्फत घेरेर राखे वा जङ्गलमै वायरिङ गर्ने चलन छ, जुन निकै खर्चिलो हुन्छ, मानव बस्ती र वन्यजन्तु छुट्याएर राखिन्छ, यसबारे अध्ययन गर्न कार्यदल बनेको छ।' उक्त विषय पेचिलो भएको

उल्लेख गर्दै प्रधानमन्त्री शाहले देशविदेशमा के-कस्ता उपाय अपनाएका छन्, सो विषयमा अध्ययन भइरहेको र कार्यदलको प्रतिवेदन आएपछि सरकारले काम गर्ने बताएका थिए। सन् २०२२ को एक अध्ययनअनुसार मध्यपहाडका ६० प्रतिशतभन्दा बढी घरपरिवारले बाँदरका कारण ठूलो बाली नोकसानी व्यहोरेका छन् भने एक तिहाइभन्दा बढीले खेती गर्न नै छाडिसकेका छन्। अर्थात्खाँचीमा गरिएको एक अध्ययनले ७४ प्रतिशत घरपरिवारले खेतीपाती छाडेको र ९० प्रतिशतभन्दा बढीलाई राहत प्याकेजबारे थाहै नभएको पाइएको थियो। सन् २०२६ फेब्रुअरीमा सरकारले औपचारिक रूपमा रातो बाँदरलाई कृषि हानिकारक वन्यजन्तु घोषणा गरी किसानलाई पूर्वस्वीकृतिबिना नै तिनलाई धपाउन वा नियन्त्रणमा लिन अनुमति दिने नीति ल्याएको थियो। यो अब कुनै स्थानीयस्तरको झन्झटमात्र नभएर सिधैं ग्रामीण जीविकोपार्जन, खाद्य सुरक्षा र तीव्र बसाइँसराइ रोक्ने राष्ट्रिय मुद्दा बनेकाले सरकार यसको दिगो समाधान निकाल्न लागिपरेको छ।

बहुआयामिक कोणबाट हेर्नेका लागि कार्यदलले आफ्नो आन्तरिक कामलाई विभिन्न छ विषयगत समूहमा विभाजन गरेको संयोजक क्षेत्रीले जानकारी दिए। नीति, कानुनी रूपरेखा र संस्थागत सुशासन, वन्यजन्तु विज्ञान, संख्या व्यवस्थापन, पारिस्थितिकीय र पाइलट हस्तक्षेप, कृषि, जीविकोपार्जन र न्यूनीकरणका उपाय, सामुदायिक संलग्नता, परामर्श र मानव वन्यजन्तु सहअस्तित्व, वित्तपोषण, स्रोत परिचालन, साझेदारी र अन्तर्राष्ट्रिय उत्कृष्ट अभ्यास तथा सङ्कलन, विश्लेषण र अन्तिम प्रतिवेदन लेखनजस्ता क्षेत्रमा काम सुरु भइसकेको छ। यी क्षेत्रको अवस्था, हालसम्म भएका कामको प्रभावकारिता, तत्काल चालुनुपर्ने कदम, मध्य तथा दीर्घकालीन उपाय र दिगो संस्थागत सुशासनको साझा विश्लेषणात्मक रूपरेखामा आधारित भई अध्ययन अघि बढाइएको हो। कार्यदलले प्राविधिको उच्च प्रयोग गर्दै दीर्घकालीन रूपमा द्रन्द्धका घटना ट्याक गर्न एउटा विशेष वेबसाइट विकास गरिसकेको छ। कार्यदलले सर्वसाधारण र विज्ञहरूले सजिलै आफ्ना अमूल्य सुझाव सिधैं अनलाइनमार्फत पठाउन सहजताका लागि ह्याटसएप र इमेल च्यानलसमेत तयारी अवस्थामा राखिएको जनाएको छ। कार्यदलले भारतको हिमाचल प्रदेशले सन् २००६ देखि सुरु गरेको दक्षिण एसियाकै पहिलो बाँदर बन्ध्याकरण कार्यक्रम र त्यहाँका अन्य प्राविधिक अनुभवलाई समेत नजिकबाट विश्लेषण गरिरहेको

संयोजक क्षेत्रीले बताए। बाँदरको बन्ध्याकरण वा स्थानान्तरणले मात्र एकल रूपमा काम नगर्ने देखिएकाले नेपालको विशिष्ट परिस्थिति सुहाउँदो बासस्थान समृद्धि, प्राकृतिक प्रतिरोध (जस्तै लङ्गुरको प्रयोग) र बाँदरले नखाने वैकल्पिक बालीतर्फ किसानलाई आकर्षित गर्नेजस्ता संयुक्त विज्ञान आधारित प्याकेजका विकल्पमा गहन छलफल भइरहेको छ। सन् २०२३ को निर्देशिकाबमोजिम उपलब्ध गराइने राहत प्रणालीमा रहेका प्रशासनिक झन्डट, बजेट प्रवाहको समस्या र सुस्त क्षति मूल्याङ्कनको अन्त्य गर्न कार्यदलले बाली तथा पशुधन बीमा र अक्षय कोषको नयाँ मोडलमा समेत काम गरिरहेको छ। गत जेठ ५ गते गठन भएको कार्यदलले तीन महिनावधिमा पूर्ण प्रतिवेदन पठाउन जिम्मेवारी पाएको छ। देशैभरिका प्रभावित किसान, समुदायका प्रतिनिधि र विज्ञहरूलाई समेटेर प्रमाणमा आधारित अर्थपूर्ण प्रतिवेदन तयार पार्न कार्यदल लागिपरेको संयोजक क्षेत्रीको भनाइ छ। कार्यदलले केवल दस्तावेज समीक्षामा मात्र सीमित नरह्ने सिधैं फिल्डमा गई 'पाइलट परीक्षण' गर्ने तयारीसमेत गरेको छ। यसले सरकारलाई बुझाइने अन्तिम प्रतिवेदन केवल सैद्धान्तिक नभई स्थलगत परीक्षणबाट प्रमाणित र जमिनको वास्तविक भोगाइलाई प्रतिबिम्बित गर्ने ठोस मार्गचित्र बन्ने कार्यदलको विश्वास छ। रासस

सुकुम्बासी महिलाको घर निर्माणमा जुटे सांसद शाक्य

मधेशदृष्टि वीरगंज। पर्सा निर्वाचन क्षेत्र नं. ४ का सांसद टेकबहादुर शाक्यको आहावानमा ठोरीका बासिन्दाहरू अतिविपन्न सुकुम्बासी एकल महिलाको घर निर्माणमा जुटेका छन्। ठोरी-१, भगवाननगर टाडी निवासी अतिविपन्न भूमिहीन सुकुम्बासी कुमारी सुनारको घर निर्माणका लागि उनीहरू श्रमदानमा जुटेका हुन्। घर निर्माणको लागि शुक्रवार सांसद शाक्यले शिलान्यास गरेका हुन्। जेठ १० गते आएको हावा हुरीले

एकल महिला सुनारको घर उडाइदिए पछि, विहीवार साँझ सांसद शाक्यले घर निर्माणको लागि जनश्रम आहावान गर्नुभएको थियो। सो आग्रह बमोजि शुक्रवार विहान देखि श्रमदान गर्न जनसमुदाय निर्माण स्थलमा पुगेका हुन्। जनश्रममा स्थानीय प्रहरी युनिटको पनि सहभागि छ। आर्थिक अभावका कारण घरको भन्नावशेषसमेत हटाउन नसकिएको अवस्थामा सांसद शाक्यको नेतृत्वमा सहभागीहरूले श्रमदानमाफत घरको भन्नावशेष

हटाएर सोही स्थानमा दुइकोटे पक्की भित्तावला घर निर्माण शिलान्यास गरिएको हो। शिलान्यास कार्यक्रममा सांसद शाक्यले कुमारी सुनारको घर सरकारी बजेटबाट नभई समाजका विभिन्न क्षेत्रका व्यक्तिहरूको स्वेच्छिक सहयोगबाट निर्माण गरिने घोषणा गरेका छन्। उक्त संगै कार्यक्रमस्थलमै रु. १ लाख ५१ हजारभन्दा बढीको नगद तथा निर्माण सामग्री संकलन भएको छ, आवयक बाँकी रकम संकलन भइरहेको जनाइएको छ।

मधेशमा तीनदिन तातो हावा चल्ने सावधानी अपनाउन आग्रह

मधेशदृष्टि वीरगंज। जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणले अबको तीन दिन देशका तराई भेगमा तातो हावाको लहर तथा अत्यधिक गर्मी हुने भएकाले सावधानी अपनाउन आग्रह गरेका छन्। विभागका अनुसार कोशी, मधेश, बागमती, गण्डकी, लुम्बिनी र सुदूरपश्चिम प्रदेशका तराई भूभागका केही ठाउँमा अधिकतम तापक्रम ३८ डिग्री सेल्सियस वा योभन्दा बढी रहने सम्भावना छ। मधेश र लुम्बिनी प्रदेशका तराई भूभागका थोरै ठाउँमा तीन दिनसम्म मध्यम तातो लहर हुने विभागले जनाएको छ। विभागले बर्दिया, बाँके, दाङ, कपिलवस्तु, रुपन्देही, नवलपरासी बर्दघाट सुस्तापश्चिम, पर्सा, बारा, रौतहट, सर्लाही, महोत्तरी, धनुषा, सिराहा र सप्तरीका नागरिकलाई तातो हावा चल्न सक्ने भएकाले सतर्क रहन अनुरोध गरेको छ।

दोषीलाई पक्राउ गर्न माग गर्दै सडक अवरुद्ध

मधेशदृष्टि जनकपुरधाम। धनुषाको जनकपुर ढल्केबर सडकअन्तर्गत लक्ष्मीनियामा स्थानीयहरूले सडक अवरुद्ध गरेका छन्। शुक्रबार बिहान ७ बजेदेखि साढे आठ बजेसम्म स्थानीयले टायरबालेर सडक अवरुद्ध गरेका हुन्।

गत जेठ २० गते बिहान घरबाट खेततर्फ गइरहेको बेला लक्ष्मीनिया गाउँपालिका ७ कि. ६५ वर्षीय मरनी देवी महाराको मोटरसाइकलको ठक्करबाट मृत्यु भएको थियो। मृतका छोरा मुकेश महाराका अनुसार अहिलेसम्म दोषी पत्ता लागेको छैन।

मधेश सरकार र लक्ष्मीनिया गाउँपालिकाले धेरै स्थानमा सिसीटिभी जडान गरेपनि बिग्रेको कारण दोषी पत्ता नलागेको स्थानीयको गुनासो छ। दोषीलाई पहिचान गरी पक्राउ र क्षतिपूर्तिको माग गर्दै मृतक परिवारसहित स्थानीयले सडक अवरुद्ध गरेका थिए।

विश्व वातावरण दिवसमा विविध कार्यक्रम

मधेशदृष्टि वीरगंज। विश्व वातावरण दिवसका अवसरमा वीरगंजका विभिन्न स्थानमा वृक्षारोपण, सरसफाइ तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका छन्। वीरगंज महानगरपालिका, ग्रीनसिटी सामुदायिक प्रहरी आदर्शनगर र सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल को संयुक्त आयोजनामा मितेरी पुल क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा सरसफाइ कार्यक्रम गरिएको हो। कार्यक्रममा विभिन्न प्रजातिका विरुवा रोपिनुका साथै सरसफाइ

गरिएको थियो। यसैगरी, प्रकृति सेवा प्रतिष्ठान नेपाल र जीवन ज्योती स्कुल को सहकार्यमा भिस्वा डाँडामा २५ वटा विरुवा रोपिएको छ। त्यस्तै, गुरुकुल एकेडेमी तथा न्जुए स्कुलले पनि वृक्षारोपण, सरसफाइ र सचेतनामूलक न्याली आयोजना गरेका छन्। कार्यक्रमका सहभागीहरूले वातावरण संरक्षण, हरियाली प्रवर्द्धन तथा स्वच्छ समाज निर्माणका लागि यस्ता अभियानलाई निरन्तरता दिनुपर्नेमा जोड दिएका छन्।

ज्ञानवाटिका मा.वि.लाई ६ थना कम्प्युटर

मधेशदृष्टि वीरगंज। एभरेष्ट बैंक लिमिटेडले ठोरी-५, सुवर्णपुर स्थित ज्ञानवाटिका माविलाई ६ थान कम्प्युटर प्रदान गरेको छ। वित्तीय सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत विपन्न परिवारका विद्यार्थीलाई कम्प्युटर शिक्षामा पहुँच पुर्याउने उद्देश्यले शुक्रवार विद्यालयमा नै पुगेर कम्प्युटर हस्तान्तरण गरिएको एभरेष्ट बैंक मधेश प्रदेश कार्यालयले

जनाएको छ। विद्यालयमा आयोजित एक कार्यक्रममा बैङ्कका मधेश प्रदेश प्रमुख पुष्करराज उप्रेतीले ज्ञानवाटिका माविका प्रधानाध्यापक बिर्जु प्रसाद चौधरीलाई ६ थान कम्प्युटर र तीन थान फूटवल हस्तान्तरण गरेका हुन्। ज्ञानवाटिका माविमा अध्ययनरत अधिकांश विद्यार्थी निम्न वर्गीय पृष्ठभूमिको रहेको र विपन्न बालबालिकाले पनि कम्प्युटरको

ज्ञान लिन पाउनुपर्छ भन्ने उद्देश्यका साथ कम्प्युटर प्रदान गरिएको बैंकका प्रदेश प्रमुख उप्रेतीले बताए। कार्यक्रममा बैङ्कका विरगंज शाखा प्रमुख विनय उपाध्याय, भन्सार एजेन्ट संघ पर्साका अध्यक्ष राजमान तामाङ, नेपाल शिक्षक महासंघ ठोरीका अध्यक्ष अमृत श्रेष्ठ लगायतले मन्तव्य व्यक्त गरेका थिए। कार्यक्रम विद्यालय व्यवस्थापन समितिका सदस्य बिमल खड्काको अध्यक्षतामा भएको हो।

मोटरसाइकल दुर्घटनामा एकजनाको मृत्यु

मधेशदृष्टि सप्तरी। सप्तरीमा मोटरसाइकल दुर्घटना हुँदा एक जनाको मृत्यु भएको छ। विष्णुपुर गाउँपालिका-५ कट्टीस्थित सडकमा बीआर ५०-०६२८८ नम्बरको मोटरसाइकल र. २२ प ३२८५ नम्बरको मोटरसाइकल एक आपसमा ठोक्किएर दुर्घटना भएको थियो। दुर्घटना हुँदा ना. २२ प ३२८५ नम्बरको मोटरसाइकल चालक

राजबिराज नगरपालिका-१२ सिंगियौन बस्ने २३ वर्षीय छोटेराला यादवको मृत्यु भएको प्रहरीले जनाएको छ। दुर्घटनामा गम्भीर घाइते भएका उनको छिन्नमस्ता अस्पताल राजविराजमा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको नेपाल प्रहरीको केन्द्रीय समाचार कक्षले जनाएको छ। साथै दुर्घटनामा घाइते भएका बीआर ५०-०६२८८ नम्बरको मोटरसाइकल चालकको सोही अस्पतालमा उपचार भइरहेको छ।

नव नियुक्त पदाधिकारीहरूको स्वागत

मधेशदृष्टि वीरगंज। हरि खेतान बहुमुखी क्याम्पसमा नवनियुक्त पदाधिकारीहरूको स्वागत तथा परिचयात्मक कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। क्याम्पस सभाहलमा आयोजित कार्यक्रममा पदाधिकारीहरूको औपचारिक स्वागतसँगै क्याम्पसको व्यवस्थापन, शैक्षिक गतिविधि तथा संस्थागत विकासका विविध पक्षमा विस्तृत छलफल गरिएको

थियो। कार्यक्रममा क्याम्पस व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष डा. रामऔतार खेतान, उपाध्यक्ष हरि प्रसाद गौतम, सदस्य सचिव किशोरी राय तथा सल्लाहकार जय प्रकाश खेतानलगायत पदाधिकारीहरूको उपस्थिति थियो। कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै अध्यक्ष डा. खेतानले हरि खेतान बहुमुखी क्याम्पसलाई प्रदेशकै अग्रणी शैक्षिक संस्थाका रूपमा स्थापित गर्ने

लक्ष्यसहित अघि बढ्नुपर्ने आवश्यकता औँल्याए। उनले गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्दै दक्ष जनशक्ति उत्पादन र विद्यार्थीमैत्री वातावरण निर्माणलाई प्राथमिकतामा राखिने बताएका छन्। त्यसैगरी उपाध्यक्ष हरि प्रसाद गौतमले क्याम्पसको शैक्षिक तथा भौतिक पूर्वाधार विकासलाई मुख्य प्राथमिकतामा राखेर कार्य गरिने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका छन्।

‘मधेश सरकार विपद्प्रतिरोधी समाज निर्माण गर्न कटिबद्ध छ’

सर्लाही। मधेश प्रदेश सरकारका मुख्यमन्त्री कृष्णप्रसाद यादवले सबैसँग सहकार्य गरी विपद् प्रतिरोधी समाज निर्माण गर्न प्रदेश सरकार कटिबद्ध रहेको बताएका छन्। शुक्रबार सर्लाहीको बागमती नगरपालिका-११ कर्मैयास्थित वाग्मती नदीकिनारमा आयोजित अभ्यास हातेमालो कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै उनले सहकार्य र समन्वयमार्फत विपद्प्रतिरोधी समाज निर्माण गर्ने प्रतिबद्धता जनाए। प्रदेश सरकार विपद् व्यवस्थापन र उद्धारकार्यमा संलग्न रही सबै सुरक्षा निकायसँग सहकार्य गर्दै विपत्ति प्रतिरोधी समाज निर्माण गर्न तयार रहेको मुख्यमन्त्री यादवको भनाइ छ। उहाँले मधेशले विगतमा भोगेका प्राकृतिक विपत्ति र त्यसबाट जनधनमा पुगेको क्षतिको विश्लेषण गरी आगामी कार्ययोजना तयार गर्ने दाबी गरे। मुख्यमन्त्री यादवले नेपाली सेनाले विगतमा आमनागरिकको जनधनको क्षति

न्यूनीकरणमा खेलेको भूमिका प्रशंसनीय रहेको बताए। सरकारले नीतिगत निर्णय गर्ने गरेको भएपनि त्यसको कार्यान्वयनको तहमा सुरक्षा निकायको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको उनको दाबी छ। कार्यक्रममा प्रदेशका गृह, सञ्चार तथा कानूनमन्त्री फकिरा महतोले नागरिकको जनधनको सुरक्षाका लागि सरकार चनाखो रहेको बताए। उनले यस्ता कार्यलाई व्यापक बनाउन सके सुरक्षा निकायमा दक्षता वृद्धि हुने र प्राकृतिक विपत्तिका क्रममा त्यसको सदुपयोग गरी जनधनको रक्षा गर्न सकिने उल्लेख गरे। भौगोलिक रूपमा प्राकृतिक विपत्तिको अधिक जोखिम रहेको मधेश प्रदेशमा हेरेक वर्ष ठूलो सङ्ख्यामा नागरिक प्रभावित हुने गरेका उनले बताए। प्राकृतिक विपत्तिबाट हुने क्षति न्यूनीकरणको उद्देश्यसहित नेपाली सेनाको मध्यपूर्वी पृतना र मधेश प्रदेश सरकारको संयुक्त आयोजनामा हातेमालो कार्यक्रम आयोजना गरिएको पृतनापति

उपरथी भुवन खत्रीले बताए। यस किसिमको कार्यक्रमको यो आठौँ संस्करण रहेको उनले जानकारी दिए। कार्यक्रममा मधेश प्रदेश सरकारका अर्थमन्त्री युवराज भट्टराई, ईधरपुर नगरपालिकाका प्रमुख मनोजकुमार आचार्य, मधेश प्रदेशभरिका विभिन्न गणका सेना प्रमुखको समेत उपस्थिति थियो। जिल्ला प्रशासन कार्यालयका सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी होमप्रसाद धिर्मिरे, बागमती नगरपालिका-११ का वडाध्यक्ष प्रदीप आचार्य, चन्द्रपुर नगरपालिका-१ का वडाध्यक्ष बलराम राउत, नेपाल प्रहरी तथा सशस्त्र प्रहरीका प्रमुखलगायतको सहभागिता थियो। अभ्यास हातेमालोअन्तर्गत नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मी टोलीले आगलागी, बाढी, डुबानलगायत प्राकृतिक प्रकोपका क्रममा नागरिकको जनधनको रक्षाका लागि गर्ने उद्धारकार्य प्रदर्शन गरेका थिए। मुख्यमन्त्री यादव तथा अन्य अतिथिहरूले उक्त कार्यको अवलोकन गरे। रासस

विद्यार्थीमा जलवायु सचेतना फैलाउन वक्तृत्वकला प्रतियोगिता

सिरहा। विद्यार्थीमा जलवायु परिवर्तनका असर, न्यूनीकरणका उपाय, वातावरण संरक्षण तथा जलवायुमैत्री कृषि प्रणालीबारे चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले वक्तृत्वकला प्रतियोगिता आयोजना गरिएको छ। विश्व वातावरण दिवसका अवसरमा आठौँ धनगढीमाई नगरपालिका-५ स्थित जनता माध्यमिक विद्यालय (प्राविधिक), तीनकोनीमा वक्तृत्वकला प्रतियोगिता सम्पन्न भएको हो। राष्ट्रिय कृषक समूह महासङ्घ नेपालको आयोजनामा सञ्चालित 'जलवायुमैत्री गाउँ परियोजना' अन्तर्गत आज उक्त प्रतियोगिता आयोजना गरिएको हो। 'माटो जोगाओ, प्रकृति सजाओ, जलवायु अनुकूलन खेतीतर्फ पाइला बढाओ'

भन्ने मूल विषयमा आयोजित प्रतियोगितामा विद्यालयका सातजना छात्राले जलवायु परिवर्तन, वातावरण संरक्षण तथा जलवायुमैत्री कृषि प्रणालीका विषयमा आफ्ना विचार प्रस्तुत गर्दै प्रतिस्पर्धा गरेका छन्। परियोजनाले किसानलाई कृषि पाठशाला सञ्चालन, कृषि सामग्री उपलब्ध गराउने, महिला कृषक समूह गठन, गोठ सुधार, गँड्यौलाको मल उत्पादन, बोरिङ तथा फोहोर सिंचाइ, आधुनिक चुलो जडान तथा जलवायुमैत्री बीउबिजन वितरणलगायत कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ। कार्यक्रमको प्रमुख अतिथिसमेत रहेकी धनगढीमाई नगरपालिकाका उपप्रमुख सङ्गीताकुमारी चौधरीले वातावरण संरक्षण र दिगो कृषि

विकासका लागि युवापुस्ताको सहभागिता अपरिहार्य रहेको बताइन्। उनले धनगढीमाई नगरपालिकाले आगामी नीति तथा कार्यक्रममा पनि जलवायु अनुकूलन कृषि प्रणालीलाई प्राथमिकता दिनुका साथै परियोजनालाई आवश्यक समन्वय गर्ने बताइन्। उपप्रमुख चौधरीले भनिन्, 'जलवायु परिवर्तनको प्रभाव अहिले प्रत्यक्ष रूपमा कृषि क्षेत्रमा देखिन थालेको छ। त्यसैले वातावरण संरक्षणसँगै जलवायुमैत्री कृषि अभ्यासलाई विद्यालय तहदेखि चेतना अभिवृद्धि गर्न आवश्यक छ। यस्ता कार्यक्रमले विद्यार्थीमा ज्ञान, सीप र जिम्मेवारीबोध बढाउन महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्याउँछन्।' कार्यक्रममा राष्ट्रिय कृषक समूह महासङ्घका मधेश प्रदेश कार्यक्रम

संयोजक दिलीप साहले संस्थाले विद्यालय, स्थानीय तह तथा सरोकार भएका निकायसँग समन्वय गरी विभिन्न जलवायुमैत्री तथा अनुकूलन कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको जानकारी दिए। उनका अनुसार परियोजना सिरहाका धनगढीमाई नगरपालिका, लक्ष्मीपुर पतारी, भगवानपुर तथा सखुवान-कारकट्टी गाउँपालिकाका साथै सप्तरीका रुपनी र अग्निसाइर कृष्णासवरन गाउँपालिकाका सञ्चालन भइरहेको छ। संयोजक साहले मधेश विश्वविद्यालय तथा रामपुर कृषि विश्वविद्यालयसँगको समन्वयमा कृषि पाठशाला सञ्चालन भइरहेको उल्लेख गर्दै जलवायुमैत्री कृषि प्रणालीसम्बन्धी अनुसन्धान

तथा शोधपत्र तयार गर्ने इच्छुक विद्यार्थीका लागि पनि संस्थाले अवसर र मञ्च उपलब्ध गराइरहेको जानकारी दिए। विद्यालयका प्रधानाध्यापक जितेन्द्र चौधरीले विद्यालयमा यस्ता सृजनात्मक तथा ज्ञानमूलक कार्यक्रमले विद्यार्थीको व्यक्तित्व विकासका साथै वातावरणीय चेतना अभिवृद्धिमा टेवा पुग्ने बताए। यसअघि विश्व वातावरण दिवसका अवसरमा विद्यालय परिसरमा वृक्षारोपण कार्यक्रमसमेत सम्पन्न गरिएको थियो। कार्यक्रममा कृषक महासङ्घका प्रतिनिधि, परियोजनाका कर्मचारी, विद्यालयका शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीहरूको उल्लेखनीय उपस्थिति थियो। रासस

गर्मी छल्न विद्यालयहरू धमाधम बन्द गरिँदै

महोत्तरी। महोत्तरीका स्थानीय तहले एकपछि अर्को गर्दै पछिल्लो साता बढेको गर्मी छल्न धमाधम विद्यालय बन्द गर्दैछन्। पछिल्लोपटक गौशाला नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले शुक्रबारदेखि आउने सोमबारसम्म नगर क्षेत्रका सबै विद्यालय बन्द गर्न निर्णय गरेको छ। यसअघि बर्दिबास नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले बिहीबारदेखि नै विद्यालय पूर्ण रूपमा बन्द गरिसकेको छ।

घामको प्रचण्ड रापसँगै बहने तातो हावाले बालबालिकाको स्वास्थ्य चासोलाई ख्याल गरिएर नगर क्षेत्रका सामुदायिक, संस्थागत र धार्मिक विद्यालय बन्द गर्ने निर्णय भएको गौशाला नगर कार्यपालिकाको कार्यालयका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ओमबहादुर अधिकारीले सूचना जारी गर्दै जनाएका हुन्। विद्यालय बन्दको निर्णय गर्ने गौशाला र बर्दिबास दुवै जिल्लाका सुदूर उत्तरवर्ती स्थानीय तह हुन्। जिल्लामा मध्य र दक्षिणी

क्षेत्रभन्दा उत्तरी क्षेत्रमा घामको राप र गर्मीको असर बढी छ। मध्य र दक्षिणी क्षेत्रको चिन्त्यैरालो र लिसाइलो माटो हुँदा कम ताले हुन्छ। तर उत्तरी क्षेत्रको धैरजसो भेगमा बलौटे माटो भएको हुँदा चाँडै ताले र तातो वाफ फैलँदा यता राप र गर्मीको असर बढेको जलवायु र मौसमविज्ञ बर्दिबास-१ का बासिन्दा नागदेव यादव बताउँछन्। जिल्लाका मध्य र दक्षिणी क्षेत्रमा पनि अब शनिबार र पर्सा आइबारेको मौसम अवस्था हेरेर

यसबारे निर्णय लिने तयारीमा स्थानीय तह छन्। 'शनिबार र आइतबार त नियमित साप्ताहिक बिदा नै छ, यसपछि सोमबारसम्म मौसममा सुधार नआए के गर्ने भन्ने सोचिन्छ', एकडारा गाउँपालिकाका अध्यक्ष दीपनायाण मण्डलले भने। जिल्लामा १० नगरपालिका, पाँच गाउँपालिकासहित १५ स्थानीय तह छन्। यसपटक गत शनिबारयता तापक्रम निकै बढेको छ। त्यसयता दिनहुँजसो

एकटङ्कारको घामको राप बढ्दो छ। मध्याह्नदेखि अपराह्न ४:०० बजेसम्म ३८-३९ डिग्री सेल्सियस तापमान रहने गरेको छ। यो पछिल्लो साताको उखरमाउलो गर्मीले हाटबजार र कार्यालयहरूमा पनि चहलपहल निकै घटेको छ। सामान्य हिँडडुल पनि सक्न बनेको छ। यसले विद्यालय पढ्न जाने स-साना नानी, वृद्धवृद्धा, गर्भवती, सुत्केरी र कडा शारीरिक श्रम गर्ने मजदुर बढी समस्यामा परेका छन्। रासस

सम्पादकीय

परीक्षाको नाममा सम्पत्ति विनाशः राज्यको अधिकार कि मनपरी ?

परीक्षाको मर्यादा कायम राख्नु राज्यको दायित्व हो। नक्कली विद्यार्थी, चिट चोर्ने प्रवृत्ति, प्रविधिको दुरुपयोग र संगठित परीक्षा अपराध नियन्त्रण गर्न प्रशासनले कडा कदम चाल्नु आवश्यक पनि छ। तर परीक्षाको अनुशासन कायम गर्ने नाममा नागरिकको निजी सम्पत्ति नै नष्ट गर्न पाइन्छ ? जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिरहाले एसईई र कक्षा-१२ परीक्षाका क्रममा जफत गरिएका करिब पाँच सय मोबाइल फोन र स्मार्ट घडी नष्ट गरेको घटनाले यही गम्भीर प्रश्न खडा गरेको छ। सात वटा आईफोन, ४८९ वटा विभिन्न कम्पनीका स्मार्टफोन र पाँच वटा स्मार्ट घडी गरी एक करोड रुपैयाँभन्दा बढी मूल्यका उपकरण नष्ट गरिनु सामान्य प्रशासनिक निर्णय मात्र होइन, राज्यको अधिकार र नागरिकको सम्पत्ति अधिकारबीचको संवेदनशील विषय हो। परीक्षा हलमा मोबाइल लैजानु नियमविपरीत हुन सक्छ, त्यसका लागि परीक्षार्थीलाई कारबाही गर्न सकिन्छ, परीक्षा रद्द गर्न सकिन्छ, भविष्यका परीक्षामा प्रतिबन्ध लगाउन सकिन्छ वा कानुनले तोकेअनुसार सजाय दिन सकिन्छ। तर निजी सम्पत्ति नै ध्वस्त पार्ने अधिकार

राज्यलाई कहाँबाट प्राप्त भयो भन्ने प्रश्नको स्पष्ट जवाफ प्रशासनसँग देखिँदैन। अझ चिन्ताजनक पक्ष के छ भने प्रशासनले बरामद सामग्रीलाई २४ घण्टा पानीमा डुबाएर, प्रयोग गर्न नसकिने बनाइपछि फुटाएर नष्ट गरेको छ। यो कार्य केवल जफत सामग्री व्यवस्थापन होइन, योजनाबद्ध सम्पत्ति विनाश हो। यदि कुनै कानुनले यस्तो अधिकार दिएको छ भने त्यसको स्पष्ट व्याख्या सार्वजनिक हुनुपर्छ। यदि छैन भने यो निर्णय कानुनी र नैतिक दुवै दृष्टिले प्रश्नको घेरामा पर्छ। राज्यले अपराध नियन्त्रणका नाममा नागरिकको सम्पत्तिमाथि मनपरी गर्न थाले लोकतान्त्रिक शासनको आधार कमजोर हुन्छ। नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई सम्पत्तिको हक सुनिश्चित गरेको छ। अदालतको आदेशबिना वा स्पष्ट कानुनी आधारबिना कसैको सम्पत्ति नष्ट गर्नु अधिकारको दुरुपयोग ठहरिन सक्छ। विद्यार्थीले गल्ती गरेको भए त्यसको सजाय विद्यार्थीले भोग्नुपर्छ, अभिभावकले होइन।

अधिकांश मोबाइल अभिभावकले आफ्नो पसिना बगाएर किनेका थिए। ती उपकरण नष्ट गरेर राज्यले वास्तवमा कसलाई सजाय दियो ? विद्यार्थीलाई कि उनीहरूको परिवारलाई ? प्रमुख जिल्ला अधिकारीले मोबाइल पुनः दुरुपयोग हुन सक्ने भएकाले नष्ट गरिएको तर्क दिएका छन्। तर यही तर्क स्वीकार गर्ने हो भने जफत गरिएका सवारीसाधन, कम्प्युटर, क्यामेरा वा अन्य सामग्री पनि दुरुपयोग हुन सक्छन् भन्ने आधारमा नष्ट गर्नुपर्ने हुन्छ। कानुनी राज्यमा सम्भावित दुरुपयोगको अनुमानका आधारमा सम्पत्ति नष्ट गरिँदैन, त्यसका लागि निश्चित प्रक्रिया, कानुनी आदेश र पारदर्शी निर्णय आवश्यक हुन्छ। यो घटनाले अर्को महत्वपूर्ण प्रश्न पनि उठाएको छ के राज्यले दण्ड दिन खोज्दा न्यायको सीमाभन्दा बाहिर गइरहेको छ ? अनुशासन कायम गर्ने नाममा गरिएको अत्यधिक कठोरता कहिलेकाहीँ स्वयं अन्यायमा परिणत हुन्छ। शिक्षा क्षेत्रमा सुधार आवश्यक छ, परीक्षा प्रणालीलाई

प्रविधिमैत्री र सुरक्षित बनाउनु आवश्यक छ, तर त्यसका लागि सम्पत्ति ध्वस्त पार्ने संस्कृतिको सुरुवात गर्नु समाधान होइन। आज सिरहामा मोबाइल नष्ट भए, भोलि अर्को जिल्लामा कुनै अन्य सामग्री नष्ट हुन सक्छ। यदि यस्तो अभ्यासलाई वैधानिक मान्यता दिइयो भने राज्य संयमित नियामक होइन, दण्डात्मक शक्तिको प्रदर्शन गर्ने निकायमा रूपान्तरण हुन सक्छ। त्यसैले यो घटनामाथि कानुनी समीक्षा आवश्यक छ। सम्बन्धित निकायले कुन कानुनको आधारमा यस्तो निर्णय गरियो भन्ने स्पष्ट गर्नुपर्छ। आवश्यक परे अदालतले यसको संवैधानिक परीक्षण गर्नुपर्छ। परीक्षाको मर्यादा जोगाउनु आवश्यक छ, तर त्यसको नाममा संविधानले दिएको सम्पत्ति अधिकारको हत्या स्वीकार्य हुन सक्दैन। अनुशासनको रक्षा र नागरिक अधिकारको सम्मान सँगसँगै हुनुपर्छ। राज्यको शक्ति कानुनले सीमित गरेको हुन्छ, मनोभावले होइन। सिरहाको यो घटना त्यसैको कठोर स्मरण गराउने एउटा उदाहरण बनेको छ।

सन्दर्भः विश्व वातावरण दिवस

जलवायु एवम् प्रकृतिमैत्री विकास र हाम्रो दायित्व

राजेश झा

जुन ५ तारिख, विश्व वातावरण दिवस । 'समुद्र भविष्यको आधार र जलवायु एवम् प्रकृतिमैत्री विकास'

तथा मौसम विज्ञान विभागले पूर्वानुमान गरेको छ। जलवायु परिवर्तन अब बढ्दो तापमान, पलिटो गएको ग्लोबल वार्मिङ, कुरा माल नभई यसले खडेरी, पानीको संकट जस्ता समस्याले ग्रसित हुँदै जाने देखिन्छ। अल निनोको कारण अनियमित वर्षा, सुख्खा खडेरी, पानीको अभाव जस्ता समस्याले सामाजिक रुपमै अस्थिरता ल्याउने देखिन्छ।

कार्बन उत्सर्जन बढिरहेको कारण विश्वको तापमान तीव्र गतिमा बढिरहेको छ। जलवायु परिवर्तनबाट हुने असरको हिसाबले नेपाल अति प्रभावित मुलुकहरूमध्ये चौथो स्थानमा रहेको छ। जुन सर्वाच्च

असर पार्ने भएतापनि विपदको अवस्थामा बालबालिका सबैभन्दा बढी जोखिममा पर्ने गर्दछन्। यस्ता प्रकोपहरूले बालबालिकालाई शारीरिक र मानसिक जोखिम पार्नुको साथै वयस्कहरूमा भन्दा उनीहरूमा उक्त असर लामो समयसम्म रहन्छ। विपद तथा जलवायुजन्य जोखिम मूल्यांकन र बालबालिकामाथिको जोखिमका साथै उनीहरूको विशेष आवश्यकताहरूको महत्वलाई जोड दिनका लागि बालबालिका केन्द्रित विपद जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रमको प्रबर्द्धन गर्नु आवश्यक छ। अमेरिकीका राइस यूनिवर्सिटीका वैज्ञानिकहरूद्वारा सन् १९५० देखि सन्

बढ्दो तापक्रमका कारण हिमाली भेगमा रहेको हिउँ पल्लिने क्रम बढ्दो छ जसले गर्दा हिमाल सबैभन्दा बढी हिमले ढाकेको हिउँ पल्लिने क्रम बढ्दो छ। हिमनदीहरूको क्षेत्फल पछिल्लो ३० वर्षमा २४ प्रतिशतले घटेको अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (ईसिमोड) को अध्ययनले देखाएको छ। विश्वव्यापी जलवायु सम्बन्धी पेरिस सम्झौताबमोजिम सबै देशले तापक्रम वृद्धिलाई नियन्त्रण गरेर डेढ डिग्रीमा सीमित गर्दा पनि त्यसको असर हिमाली क्षेत्रमा डरलाग्दो गर्ने जलवायु परिवर्तनका जानकारहरू बताउँछन्। अहिले नै विश्व तापक्रम १ दशमलव १ डिग्रीले

हरित विकास अवधारणा कार्यान्वयन गर्ने जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणका लागि वातावरणमैत्री स्वच्छ ऊर्जा र हरित विकास अवधारणा कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्य राखेको छ। उक्त उद्देश्य पूरा गर्न जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा आवश्यक नीतिगत र संस्थागत संरचनामा सुधार एवम् क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, समुदायको संकटासन्नता घटाई समायोजित तुल्याउन राष्ट्रिय, प्रादेशिक एवम् स्थानीय अनुकूलन योजना कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक छ। जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणका लागि हरित विकासको अवधारणा अवलम्बन गर्ने, स्वच्छ ऊर्जा प्रवर्द्धन गर्ने, जलवायु विपदा सहज पहुँचका लागि अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा पैरवी गर्दै सम्भावित लाभहरूलाई प्रदेश, स्थानीय तह र समुदायसम्म पुर्‍याउन जलवायु परिवर्तनका क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान तथा क्षमता विकासका कार्यहरू गर्ने रणनीति अवलम्बन गरिएको छ।

खडेरी तथा बाढी सहन सक्ने बाली प्रयोग गर्ने, वर्षाको पानी संकलन र सिँचाई व्यवस्थापन गर्ने, जैविक खेती तथा कृषि वन प्रणाली अपनाउने, वर्षा पानी संकलन प्रणाली विकास गर्ने, भू-जल पुनर्भरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, पानीको दिगो र न्यायपूर्ण उपयोग सुनिश्चित गर्ने, जलवायु सहनशील सडक, भवन र पुल निर्माण गर्ने, हरित भवन अवधारणा लागू गर्ने, शहरी तथा ग्रामीण क्षेत्रमा हरियाली र खुला क्षेत्र बढाउने, तातो हावाको लहरबाट बच्न 'कूलिङ सेन्टर' स्थापना गर्ने जस्ता कार्यहरू गर्नु अति आवश्यक छ। स्थानीय तहहरूले स्थानीय अनुकूलन योजना बनाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु जरुरी छ।

आगामी आर्थिक वर्ष २०८३-०८४ कोलागि योजना तर्जुमा गर्ने प्रक्रिया अहिले सबै पालिकामा सञ्चालन भएको अवस्था छ। योजना तर्जुमाको वस्ती स्तरबाट जलवायु परिवर्तनका कारण समुदायले झेलिरहेको समस्याहरूलाई सम्बोधन गरी तत् अनुसरको समाधानका उपायहरू पहिल्याउनु जरुरी छ। ती समाधानका उपायहरूलाई स्थानीय तहको योजनामा समावेश गरी कार्यक्रमको प्रभावकारी र दिगो कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक छ। विपद व्यवस्थापन तीनै तहको सरकारको साझा कार्य भएपनि स्थानीय तह सबैभन्दा बढी जिम्मेवार हुन्। स्थानीय तहमा फर्त योजनाहरू तर्जुमा हुनु पनि त्यतिकै जरुरी छ। सन् २०३० सम्म दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नुपर्ने भनी नेपाल सरकारले पनि प्रतिबद्धता जनाएको अवस्था छ। उक्त प्रतिबद्धता पूरा गर्न स्थानीय तहहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ।

हिमालदेखि सागरसम्म जलवायु परिवर्तनका असर

बढ्दो तापक्रम, अनियमित वर्षा, हिमनद् पतन, सुख्खा, बाढी, पहिरो, समुद्र सतह बढ्नुका असरले हाम्रो वातावरण, जीविकोपार्जन र भविष्यलाई गम्भीर खतरा बढाउँदै गइ छ।

- हिमालमा असर**
  - हिमनद् पिरो पतन
  - हिमनद् कुटने जोखिम बढ्नु
  - बाढीको खतरा बढ्नु
  - जैविक विविधता घट्नु
- पहाडमा असर**
  - अनियमित वर्षा र सुख्खा
  - पहिरो र बाढीको खतरा
  - सुख्खा र जलवायु परिवर्तन
  - वातावरणीय अपराध
  - जैविक विविधता घटाउ
- तराईमा असर**
  - बाढीको जोखिम बढ्नु
  - बाढी खडेरी र गली बढ्नु
  - सुख्खा र जलवायु परिवर्तन
  - वातावरणीय अपराध
  - जैविक विविधता घटाउ

जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरणमा आउने कदम चाली, सुरक्षित भविष्य निर्माण गरी।

हाम्रो पृथ्वी, हाम्रो जिम्मेवारी

भन्ने नाराका साथ यस वर्ष नेपालमा विश्व वातावरण दिवस मनाइदैछ। संयुक्त राष्ट्र संघको आह्वानमा सन् १९७३ देखि यो दिवस मनाउन शुरु गरिएको हो। विश्व पर्यावरणप्रति वैश्विक स्तरमा राजनीतिक र सामाजिक जागृति ल्याउने उद्देश्यले संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाले गरेको घोषणा तथा संयुक्त राष्ट्रसंघीय वातावरण कार्यक्रमको अग्रसरतामा जुन ५ तारिखका दिन हरेक वर्ष विश्वव्यापी रूपमा यो दिवस मनाउने गरिएको छ। संयुक्त राष्ट्रसंघीय वातावरण कार्यक्रमले यस वर्षका लागि 'प्रकृतिबाट प्रेरित, जलवायुको लागि, हाम्रो भविष्यको लागि (इन्सप्रायर्ड बाय नेचर, फोर क्लाइमेट फोर फ्युचर)' नारा तय गरेको छ। विश्वभर वातावरण दिवस मनाइरहेँदा यस वर्ष तराई मधेशमा भने अत्यधिक गर्मीको लहर चलेको अवस्था छ। यस वर्ष मनसुन अवधिमा औषतभन्दा कम वर्षा र अत्यधिक गर्मी हुने जल

जोखिमपूर्ण अवस्था हो। बाढी, पहिरो तथा भूकम्प जस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरूबाट नेपाल उच्च जोखिममा छ। भूकम्पको जोखिमको हिसाबले नेपाल ११औँ स्थानमा रहेको छ भने मिश्रित विपदहरूको जोखिमका सन्दर्भमा १६औँ स्थानमा रहेको छ। जलवायु परिवर्तनको हृष्टिकोणले चौथो स्थानमा रहनु भनेको हाम्रो मुलुक नेपाल सर्वोच्च जोखिम रहनु हो। एकातिर जलवायु परिवर्तनका असरहरूबाट पनि उच्च जोखिममा रहेको छ भने अर्कोतिर तापक्रम बढ्दै जानुको साथै वर्षा पनि औषतभन्दा कम हुने अनुमान छ। जलवायु परिवर्तनका कारण खडेरी, बाढी तथा प्रतिकूल मौसम आइपर्नु जस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरूको सम्भावना बढ्दै गएको छ। जसको फलस्वरूप महामारी र सुख्खापन फैलिनुका साथै समुदायको जनजीवन र कृषि उत्पादनमा प्रतिकूल असर परिरहेको छ। जलवायु परिवर्तनले सबै क्षेत्रमा

२०२३ को बीचमा भएको पाँच सयभन्दा बढी द्रुतको तथ्यांकलाई विश्लेषण गरिएको थियो। जुन क्षेत्रहरूमा अल निनोको कारण सुख्खा र जल संकट अत्यधिक थियो त्यस क्षेत्रमा हिंसा र द्रुतका जोखिम तिव्र रुपमा फैलिने सो अध्ययनले देखाएको छ। अध्ययन बमोजिम मौसम सिधै युद्धको कारण बन्दैन, तर गरिबी, बेरोजगारी, भोकमरी जस्ता तनावपूर्ण अवस्था उत्पन्न हुन्छ र अवस्था खतरनाक बन्न जान्छ। यसले सामाजिक तथा राजनीतिक अस्थिरता उत्पन्न गराउने गरेको सो अध्ययनले देखाएको छ। विश्व मौसम संगठन र ब्रिटेनको मौसम विभागको रिपोर्ट अनुसार सन् २०२६ देखि २०३० को बीच विश्वको तापक्रम औद्योगिक कालभन्दा अघिको तुलनामा १.६ दशमलव १ डिग्री सेल्सियससम्म बढ्न सक्ने छ। आगामी पाँच वर्ष गर्मीको सबै पुरानो रेकर्ड टुट्न सक्ने बैज्ञानिकहरूले चेतावनी दिएको छ।

बढिसक्यो। त्यसलाई १ दशमलव ५ डिग्रीमा सीमित पार्दा पनि हाम्रो हिमाली क्षेत्रको एकतिहाइ हिउँ पल्लिने इसिमोडको अध्ययनले देखाएको छ। पेरिस सम्झौताअनुसार पृथ्वीको तापक्रम १ दशमलव ५ डिग्री सेल्सियसमा सीमित राख्ने भनिएको छ। तर विगत २० वर्ष मै पृथ्वीको तापक्रम १ दशमलव १ डिग्री सेल्सियसले बढेको तथ्यले झस्काएको अवस्था छ। नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तनमा जलवायु उद्योगिक समाजको निर्माण गर्ने सोच, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रतिकूल प्रभावको न्यूनीकरणबाट दिगो समाज निर्माणमा योगदान गर्ने लक्ष्य तथा जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावबाट पेरिस सम्झौताअनुसार न्यूनीकरण गर्दै अनुकूलन क्षमताको अभिवृद्धि गर्नु, जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणका लागि वातावरण मैत्री स्वच्छ ऊर्जा र

तापक्रम वृद्धिले बाँकेमा आर्थिक र स्वास्थ्य चुनौती बढायो

रूपनी जिएम

बाँके। अत्यधिक गर्मी र बढ्दो तापक्रमले बाँकेमा आर्थिक तथा स्वास्थ्य चुनौती बढाएको छ। तापक्रम निरन्तर उकालो लागेसँगै दैनिक ज्यालादारी गर्ने मजदुर, किसान, विद्यार्थी तथा सर्वसाधारणको जनजीवन प्रभावित भएको छ भने आम्दानी घट्नुका साथै गर्मीजन्य स्वास्थ्य समस्या बढ्न थालेका छन्। बैजनाथ गाउँपालिका-५ निवासी ४७ वर्षीया कमला नेपालीले भनिन्, 'दैनिक हजारदेखि एक हजार २०० रुपैयाँसम्म कमाउँथेँ, तर अहिले रु ५०० कमाउन पनि गाह्रो छ।' वैदेशिक रोजगारबाट फर्किपछि विगत साढे चार वर्षदेखि रिक्सा चलाउँदै आएका कमलाले आफू र सन्तानको खर्च रिक्साको आम्दानीबाट धान्दै आएका थिएँ। उनका अनुसार गर्मी मौसममा बिहान र साँझबाहेक यात्रु कम पाइने भएकाले आम्दानीमा उल्लेख्य कमी आएको छ। 'गर्मीमा साँझ र बिहान मात्र यात्रु भेटिन्छन्। दिउँसो कोही पनि निस्कँदैनन्, त्यसैले कमाइ घटेको छ', कमलाले भनिन्। घरायसी जिम्मेवारीका कारण बिहान र साँझ रिक्सा चलाउन नपाउने भएकाले दिउँसो मात्रै काम गर्नुपर्ने र त्यही समयमा यात्रु नपाइने समस्या रहेको उनको भनाइ छ। 'सानासाना केटाकेटी छन्। बिहान खाना पकाउने, विद्यालय पुर्‍याउने र घरधन्दा गर्दा रिक्सा चलाउन भ्याइँदैन। साँझ पनि उनीहरूलाई विद्यालयबाट ल्याएपछि समय मिल्दैन। दिउँसो मात्रै रिक्सा चलाउँछु, तर गर्मीले यात्रु पाइँदैन', उनले भनिन्। खजुरा गाउँपालिका-३ निवासी पार्वती थारुको आम्दानीमा पनि गर्मीले असर पुर्‍याएको छ। विगत छ वर्षदेखि टलेलेखेती गर्दै आएका उनले यस वर्षको अत्यधिक गर्मीले तरकारी उत्पादनमा ठूलो क्षति पुगेको बताइन्। 'तरकारीखेती यसपटक राम्रोसँग फस्टाउन सकेन। उत्पादन कम हुँदा बिक्री पनि घट्यो', उनले भनिन्। यस वर्ष उनले केरला र लौकाखेतीका लागि रु एक

लाख ७० हजार लगानी गरेकी थिएँन्। तर अपेक्षाअनुसार उत्पादन नभएकाले अधिल्लो वर्षको तुलनामा झण्डै ६० प्रतिशत आम्दानी घटेको उहाँको भनाइ छ। प्रत्येक घाममा करिब रु पाँच लाख बराबरको तरकारी बिक्री गर्ने गरेको उल्लेख गर्दै उहाँले यस वर्षको गर्मीले खेतीमा अभूतपूर्व असर पारेको बताइन्। 'यो वर्षजस्तो गर्मी पहिले कहिल्यै अनुभव गरेको थिएँन्। मानिस मात्र होइन, तरकारी र बोटबिरुवासमेत गर्मीले प्रभावित भए', पार्वतीले भनिन्। उनका अनुसार पर्याप्त मलजल र स्याहारसुसार गर्दागर्दै पनि केही बिरुवा सुके भने केही कोपिलामै नष्ट भए। बाँकेमा अत्यधिक गर्मीका कारण विद्यार्थी पनि प्रभावित भएका छन्। विद्यार्थीको स्वास्थ्यलाई ध्यानमा राख्दै सरकारी विद्यालयले हरेक वर्षदेखि बिहान ६:०० बजेदेखि ११:०० बजेसम्म कक्षा सञ्चालन गरिरहेका छन्। जानकी गाउँपालिका-२ स्थित भुकुटी प्राथमिक विद्यामन्दिरकी शिक्षिका राजकुमारी सिंह ठकुरीले गर्मीका कारण विद्यार्थीलाई विद्यालयमा बस्न कठिन भइरहेको बताइन्। 'पंखा चलेपनि कक्षाकोठामा तातो हावाके महसुस हुन्छ। विद्यार्थीमा थकान, टाउको दुख्ने, चक्कर आउने र पढाइमा ध्यान केन्द्रित गर्न कठिनाई हुने समस्या देखिन थालेको छ', उनले भनिन्। टाढाबाट पैदल हिँडेर विद्यालय आउने विद्यार्थी अझ बढी प्रभावित हुने गरेको उनको भनाइ छ। 'विद्यार्थीलाई पर्याप्त पानी पिउन, टाउको छोपेरसकेसम्म घामबाट जोगिन सल्लाह दिएका छौँ। अभिभावकले पनि बालबालिकाको स्वास्थ्यमा विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ', उनले भनिन्। अत्यधिक गर्मीका कारण भेरी अस्पतालमा उपचारका लागि आउने बिरामीको संख्या पनि बढेको छ। भेरी अस्पतालका प्रमुख कन्सल्टन्ट फिजिसियन डा राजन पाण्डेका अनुसार गर्मीजन्य समस्या लिएर अस्पताल आउने बिरामीको चाप अधिल्लो वर्षको तुलनामा बृद्धि भएको छ। 'बालबालिका, बाहिर काम गर्ने युवा तथा ज्येष्ठ नागरिक बढी प्रभावित भइरहेका छन्। शरीरमा पानीको कमी, टाउको दुख्ने, चक्कर लाग्ने, अत्यधिक थकान, वान्ता हुने तथा बेहोस हुनेजस्ता समस्या बढिरहेका छन्', उनले भने। बाँकेमा अत्यधिक गर्मीका कारण विद्यार्थी पनि प्रभावित भएका छन्। विद्यार्थीको स्वास्थ्यलाई ध्यानमा राख्दै सरकारी विद्यालयले हरेक वर्षदेखि बिहान ६:०० बजेदेखि ११:०० बजेसम्म कक्षा सञ्चालन गरिरहेका छन्। जानकी गाउँपालिका-२ स्थित भुकुटी प्राथमिक विद्यामन्दिरकी शिक्षिका राजकुमारी सिंह ठकुरीले गर्मीका कारण विद्यार्थीलाई विद्यालयमा बस्न कठिन भइरहेको बताइन्। 'पंखा चलेपनि कक्षाकोठामा तातो हावाके महसुस हुन्छ। विद्यार्थीमा थकान, टाउको दुख्ने, चक्कर आउने र पढाइमा ध्यान केन्द्रित गर्न कठिनाई हुने समस्या देखिन थालेको छ', उनले भनिन्। टाढाबाट पैदल हिँडेर विद्यालय आउने विद्यार्थी अझ बढी प्रभावित हुने गरेको उनको भनाइ छ। 'विद्यार्थीलाई पर्याप्त पानी पिउन, टाउको छोपेरसकेसम्म घामबाट जोगिन सल्लाह दिएका छौँ। अभिभावकले पनि बालबालिकाको स्वास्थ्यमा विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ', उनले भनिन्। अत्यधिक गर्मीका कारण भेरी अस्पतालमा उपचारका लागि आउने बिरामीको संख्या पनि बढेको छ। भेरी अस्पतालका प्रमुख कन्सल्टन्ट फिजिसियन डा राजन पाण्डेका अनुसार गर्मीजन्य समस्या लिएर अस्पताल आउने बिरामीको चाप अधिल्लो वर्षको तुलनामा बृद्धि भएको छ। 'बालबालिका, बाहिर काम गर्ने युवा तथा ज्येष्ठ नागरिक बढी प्रभावित भइरहेका छन्। शरीरमा पानीको कमी, टाउको दुख्ने, चक्कर लाग्ने, अत्यधिक थकान, वान्ता हुने तथा बेहोस हुनेजस्ता समस्या बढिरहेका छन्', उनले भने। बाँकेमा अत्यधिक गर्मीका कारण विद्यार्थी पनि प्रभावित भएका छन्। विद्यार्थीको स्वास्थ्यलाई ध्यानमा राख्दै सरकारी विद्यालयले हरेक वर्षदेखि बिहान ६:०० बजेदेखि ११:०० बजेसम्म कक्षा सञ्चालन गरिरहेका छन्। जानकी गाउँपालिका-२ स्थित भुकुटी प्राथमिक विद्यामन्दिरकी शिक्षिका राजकुमारी सिंह ठकुरीले गर्मीका कारण विद्यार्थीलाई विद्यालयमा बस्न कठिन भइरहेको बताइन्। 'पंखा चलेपनि कक्षाकोठामा तातो हावाके महसुस हुन्छ। विद्यार्थीमा थकान, टाउको दुख्ने, चक्कर आउने र पढाइमा ध्यान केन्द्रित गर्न कठिनाई हुने समस्या देखिन थालेको छ', उनले भनिन्। टाढाबाट पैदल हिँडेर विद्यालय आउने विद्यार्थी अझ बढी प्रभावित हुने गरेको उनको भनाइ छ। 'विद्यार्थीलाई पर्याप्त पानी पिउन, टाउको छोपेरसकेसम्म घामबाट जोगिन सल्लाह दिएका छौँ। अभिभावकले पनि बालबालिकाको स्वास्थ्यमा

सम्पत्ति छानबिन आयोगः ४० देखि ५० हजारले विवरण भर्ने अपेक्षा

काठमाडौं । सम्पत्ति छानबिन आयोगले तोकिएका सबै पदाधिकारी तथा व्यक्तिले यही जेठ मसान्तभित्र आआफ्नो सम्पत्तिको विवरण बुझाइसक्ने विश्वास व्यक्त गरेको छ । सार्वजनिक पदमा रहेका, पदबाट सेवा निवृत्त भएका वा हटिसकेको व्यक्तिले आफैं वा आफ्नो प्रतिनिधि वा हुलाक वा आयोगको इमेलमार्फत विवरण तथा उजुरी बुझाउन सक्ने व्यवस्था गरिएको छ । आयोगले २०४८ देखि २०८३ सालसम्मको कुनै समयमा विभिन्न सार्वजनिक पदधारण गरेका व्यक्तिले पदवी दुरुपयोग गरी अस्वाभाविक कमाई गरेको देखिए उजुरी गरी छानबिन प्रक्रियामा सहयोग गर्न सम्बद्ध सबैसँग अनुरोध गरेको छ । आयोगले मुलुकमा प्रजातन्त्र

पुनःस्थापना भएको करिब ३५ वर्षको अवधिलाई २०६२÷६३ देखि २०८२÷८३ र २०४८÷४९ देखि २०६२÷६३ सालसम्म दुई चरणमा विभाजन गरी फाइल तथा उजुरी छानबिन गर्ने स्पष्ट गरेको छ । वर्तमान सरकारले २०४८ सालपछि सार्वजनिक पदमा रहेका, पदबाट सेवा निवृत्त भएका वा हटिसकेका व्यक्तिको सम्पत्तिको छानबिन गरी प्रतिवेदन बुझाउने कार्यदेशसहित गठन गरेको पाँच सदस्यीय आयोग हाल सम्पत्ति विवरण र उजुरी सङ्कलनमा व्यस्त छ । आयोगका अध्यक्ष राजेन्द्रकुमार भण्डारीले सम्पत्ति विवरण बुझाउने र उजुरी दिनेको संख्या क्रमशः वृद्धि भइरहेका बताउँदै ४० देखि ५० हजार व्यक्तिको सम्पत्तिको विवरण

प्राप्त हुने अपेक्षा गरे । पछिल्लो ३५ वर्षको अवधिमा सार्वजनिक पदधारण गरेका राजपत्राङ्कित विशिष्ट एवं प्रथम श्रेणीका बहालवाला र पूर्वकर्मचारीसहित सो सरहको सेवासुविधा लिएका सार्वजनिक निकायका सबैले विवरण बुझाउनुपर्ने उनले जानकारी दिए । आयोगका अनुसार बहालवाला तथा पूर्वप्रधानमन्त्री, मन्त्री, राज्यमन्त्री र सहायकमन्त्री, उनीहरूले नियुक्त गरेका सल्लाहकार, स्वकीय सचिवहरूले सम्पत्ति विवरण बुझाउनुपर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी, संवैधानिक र न्याय सेवा परिषदबाट नियुक्त विशिष्ट पदाधिकारीहरूले विशिष्ट श्रेणी तथा सोभन्दा माथिको सेवा सुविधा पाउने गरी नियुक्त भएका विभिन्न संस्थान, समिति,

निगम, प्राधिकरण, केन्द्रलगायत सार्वजनिक निकायका वर्तमान तथा पूर्वप्रमुख तथा सञ्चालक सदस्यहरूले पनि सम्पत्ति विवरण बुझाउनुपर्ने छ । विश्वविद्यालयसहितका शैक्षिक प्रतिष्ठान र कूटनीतिक नियोगका प्रथम श्रेणीमाथिका कार्यरत तथा पूर्वअधिकारीहरू, जनसम्पर्क बढी हुने कार्यालयका हकमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीका बहालवाला तथा सेवानिवृत्त कर्मचारीले पनि सम्पत्ति विवरण बुझाउनुपर्ने छ । त्यसैगरी, पालिकाका पूर्व तथा वर्तमान प्रमुख तथा उपप्रमुखसहित सोभन्दा माथिका पदहरूमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूले समेत सम्पत्ति विवरण बुझाउनुपर्ने व्यवस्था छ । सार्वजनिक पद धारण गरेका र तोकिएको समयमा बहाल रही हाल जुनसुकै किसिमले सेवाबाट अवकाश भइसकेका राजनीतिक पदाधिकारी, कर्मचारी तथा निजहरूका परिवारसमेतको नाममा स्वदेश तथा विदेशमा रहेको सम्पत्ति विवरण सङ्कलन तथा छानबिन गरी प्रतिवेदन बुझाउने आयोगको कार्यदेश रहेको छ । अध्यक्ष भण्डारीको नेतृत्वमा छानबिन आयोगमा चण्डीराज ढकाल, पुरुषोत्तम पराजुली, गणेश केसी (प्रवक्ता) र प्रकाश लम्साल सदस्य छन् । रासस

स्थलमार्गबाट नेपाल आउने पर्यटकको व्यवस्थापनमा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरिने

काठमाडौं । स्थलमार्ग हुँदै नेपाल भित्रिने पर्यटकका कारण स्थानीय समुदायसँग देखिएका समस्या तथा गुनासो न्यूनीकरण गर्न सङ्घ र प्रदेश सरकारबीच समन्वयात्मक पहल अघि बढाइने भएको छ । संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयका पर्यटन महाशाखा प्रमुख इन्दु घिमिरेको संयोजनमा मङ्गलबार आयोजित प्रदेश सरकारका पर्यटन क्षेत्र हेर्ने सचिवहरूको बैठकले स्थलमार्गबाट नेपाल आउने पर्यटकको गतिविधि व्यवस्थापन सम्बन्धमा विभिन्न निर्णय गरेको हो । बैठकमा कोशी, मधेश, बागमती, गण्डकी, लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशका पर्यटन क्षेत्र हेर्ने सचिवहरू सहभागी थिए । बैठकले विशेषगरी 'स्लिपर बस' प्रयोग गरी तीर्थयात्राका लागि नेपाल आउने पर्यटकहरूले स्थानीय समुदायसँग विभिन्न कारणले द्वन्द्व सिर्जना गरिरहेको निष्कर्ष निकालेको छ । पर्यटकहरूले आफैं खाना पकाउने, खाने, लुगा धुने तथा शौच गर्ने जस्ता गतिविधि सञ्चालन गर्दा कतिपय

स्थानमा स्थानीयसँग असमझदारी र गुनासो बढेको विषयमा बैठकमा छलफल भएको छ । यसलाई व्यवस्थापन गर्न स्थानीय तहसँग समन्वय गरी तीर्थयात्रीका लागि विश्राम, खाना पकाउने तथा सरसफाइका सुविधा उपलब्ध हुने निश्चित स्थान तोक्ने र आवश्यक सेवा शुल्कसहितको व्यवस्थापन मोडेल विकास गर्न प्रदेश सरकारलाई आग्रह गर्ने निर्णय गरिएको छ ।

जीप, मोटरसाइकल तथा निजी सवारीसाधन प्रयोग गरी नेपाल भ्रमण गर्ने पर्यटकलाई ट्राफिक नियम, सवारीको गति, पार्किङ तथा फोहर व्यवस्थापनसम्बन्धी जानकारी प्रभावकारी रूपमा उपलब्ध गराउने निर्णय भएको छ । पर्यटक सूचना केन्द्र, वेबसाइट तथा ब्रोसरमार्फत सचेतना बढाउने तथा तीव्र गति, जथाभावी पार्किङ र फोहर व्यवस्थापनका कमजोरीका कारण स्थानीय समुदायमा पर्ने

असर न्यूनीकरण गर्ने उपाय अपनाइने जनाइएको छ । बैठकले सीमा क्षेत्रहरूमा मदिरा सेवन गरी राति अबरसम्म होहल्ला गर्ने गतिविधिलाई नियमन गर्ने निर्णय गरेको छ । यस्ता गतिविधिका कारण स्थानीय बासिन्दा तथा पर्यटकीय वातावरणमा नकारात्मक असर परेको गुनासो आएपछि आवश्यक नियमनको पहल गर्ने सहमति भएको हो । रासस

विद्रोहपछि तोकिएको छ महिनाभित्र निर्वाचन सम्पन्न हुनु चानचुने कुरा होइनः भण्डारी

काठमाडौं । निर्वाचन आयोग, नेपालका कार्यवाहक प्रमुख निर्वाचन आयुक्त रामप्रसाद भण्डारीले जेनजी विद्रोहपछि छ महिनाभित्रको निर्धारित समयमा प्रतिनिधिसभा सदस्यको निर्वाचन शान्तिपूर्ण रूपमा सम्पन्न हुनु चानचुने कुरा नभएको बताएका छन् । गत फागुन २१ गते सम्पन्न निर्वाचनमाथि केन्द्रीयस्तरको समीक्षा कार्यशालाको उद्घाटन सत्रमा शुक्रबार कार्यवाहक प्रमुख भण्डारीले निर्वाचनको मिति घोषणापछि निर्वाचन होला र १ भन्ने संशय र अनेक चुनौतीका बीच नेपाल सरकार, आयोग, राजनीतिक दल, सम्बद्ध पक्ष र आम जनताको सहभागिता निर्वाचन सम्पन्न भएको स्पष्ट गरे । विद्रोहपछि तोकिएको छ महिनाभित्र शान्तिपूर्ण रूपमा निर्वाचन सम्पन्न हुनु चानचुने कुरा होइन । यस निर्वाचनलाई विश्व समुदायले पनि सक्षमरूपमा हेरिरेको छ, आयुक्त भण्डारीले भने, यो सफलता

निर्वाचन आयोगको एकलैको प्रयासले मिलेको होइन । निर्वाचनको कसैले कसैलाई निषेध गर्नुहुँदैन भन्ने मान्यतालाई बोकेर हामीले सुरुदेखि नै राजनीतिक संवादलाई महत्व दिऔं । सरकारको समेत सहयोगमा विद्रोही पक्ष, पुरानो राजनीतिक समूह, नवोदित राजनीतिक समूहलाई एकै टेबुलमा राखेर संवाद गराउन र हार्दिकता बढाउन सफल भयौं । कार्यवाहक आयुक्त भण्डारीले

आन्दोलनबाट भइकिएको अनुशासनलाई कायम राख्न निर्वाचनबाहेक अर्को विकल्प नभएकाले चुनौतीका बीच निर्वाचन गराउन आफूहरू अहोरात्र लागेको स्मरण गर्दै निर्वाचन मितव्ययी र तुलनात्मक व्यवस्थित भएको बताए । उनले समीक्षा कार्यशालाबाट प्राप्त हुने सुझावका आधारमा आगामी निर्वाचनमा मतदाता शिक्षालाई प्रभावकारी बनाउने,

मतदातास्थल र केन्द्रलाई थप पहुँचयोग्य बनाउने, सदर मतको प्रतिशत बढाउने, कानुनी सुधार गर्ने र आयोगलाई थप भौतिक पूर्वाधारयुक्त बनाउने कार्ययोजनामा काम गरिने बताए । तत्कालीन प्रधानमन्त्री एवं पूर्वप्रधानन्यायाधीश सुशीला कार्कीले उद्घाटन गरेको कार्यक्रममा निर्वाचन परिणाम पुस्तकको विद्युतीय प्रति लोकार्पण गरिएको थियो । कार्यक्रममा तत्कालीन गृहमन्त्री ओमप्रकाश अर्याल, तत्कालीन कानून, न्याय तथा संसदीय मामिलामन्त्री अनिलकुमार सिन्हा, आयोगका आयुक्तद्वय डा जानकीकुमारी तुलाधर र सगुनशमशेर जबरा, सङ्घीय संसद्मा प्रतिनिधित्व गर्ने राजीतिक दलका प्रतिनिधि, नेपाल सरकारका उच्चाधिकारी, सुरक्षा निकायका प्रतिनिधि, निर्वाचन पर्यवेक्षक, निर्वाचनमा खटिएका निर्वाचन अधिकृत, जिल्ला निर्वाचन अधिकारी, मतदान अधिकृत, स्वयंसेवक तथा सञ्चारकर्मीको सहभागिता रहेको छ । रासस

सुधन गुरुडमाथिको छानबिन समितिले बुझायो प्रतिवेदन

काठमाडौं । पूर्वगृहमन्त्री तथा रास्वपाका सांसद सुधन गुरुडमाथि छानबिन गर्न बनेको समितिले प्रतिवेदन बुझाएको छ । छानबिन समितिका संयोजक पूर्व न्यायाधीश अच्युतम प्रसाद भण्डारीले छानबिनको प्रक्रिया सकेर प्रतिवेदन प्रधानमन्त्री बालेन शाहलाई बुझाएको हो । बयान लिनुअघि समितिले उनीमाथि लागेका आरोपबारे सम्बन्धित क्षेत्रसँग बुझ्नेदेखि सम्पत्ति विवरण केलाएर अध्ययन गरेको बताएको छ । मन्त्रपरिषदको २८ वैशाखको बैठकले उच्च अदालतका पूर्वन्यायाधीश अच्युतप्रसाद

भण्डारी अध्यक्ष, महालेखा नियन्त्रक शोभाकान्त पौडेल र सहन्यायाधिवक्ता अच्युतमणि नेउपाने सदस्य रहने गरी गुरुडमाथि छानबिन गर्न समिति गठन गरेको थियो । सम्पत्ति शुद्धीकरणको कसुरमा हिरासतमा रहेका व्यवसायी दीपक भट्टसँग साझेदार देखिएपछि गुरुड विवादमा तानिएका थिए । सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्दा सेयर लुकाएको, विवादास्पद व्यापारीको कम्पनीमा सेयर देखिएको जस्ता विषय सार्वजनिक भएपछि ९ वैशाखमा गुरुडले प्रधानमन्त्रीसमक्ष राजीनामा बुझाएका थिए । रासस

आयोगको प्रतिवेदनविरुद्ध सर्वोच्च अदालतमा जाने तयारीमा एमाले

काठमाडौं । जेनजी घटनाबारे राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको प्रतिवेदनविरुद्ध नेकपा एमाले सर्वोच्च अदालतमा जाने भएको छ । महासचिव शंकर पोखरेलले शुक्रबार विज्ञप्ति जारी गर्दै आवश्यकता अनुसार सबै उपलब्ध कानुनी उपचारका विकल्प प्रयोग गर्ने जनाएका हुन् । विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'संवैधानिक प्रश्न उठेमा न्यायिक पुनरावलोकनका लागि अदालत जाने तयारी गर्ने र आवश्यक परे उपलब्ध कानुनी उपचारका सबै विकल्पहरू प्रयोग गर्ने ।' प्रतिवेदन पूर्वाग्रही, बदनीयतपूर्ण र षड्यन्त्रमूलक रहेको एमालेको

निष्कर्ष छ । प्रतिवेदन हेर्दा नियोजित ढङ्गबाट तत्कालीन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली, तत्कालीन गृहमन्त्री रमेश लेखक तथा सञ्चार मन्त्री पृथ्वीसुब्बा गुरुडलाई राजनीतिक रूपमा निषेध गर्नेगरी दोषारोपण गर्ने उद्देश्यबाट प्रेरित भएको ठहर गरेको छ । त्यस्तै, आवश्यक परे मर्का परेको पक्षको तर्फबाट आयोगसमक्ष आपत्ति वा पुनरावलोकनको माग गर्ने तथा संवैधानिक प्रश्न उठेमा न्यायिक पुनरावलोकनका लागि अदालत जाने तयारी गर्ने र आवश्यक परे उपलब्ध कानुनी उपचारका सबै विकल्प प्रयोग गर्ने एमालेले जनाएको छ । रासस

सम्पर्कविहीन कर्मचारीलाई हाजिर हुन तीनदिने 'अल्टिमेटम'

काठमाडौं । भूमि व्यवस्था, सहकारी, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले विनाअधिसूचना लामो समयदेखि सम्पर्कविहीन रहेका निजामती कर्मचारीलाई आगामी तीन दिनभित्र हाजिर हुन निर्देशन दिएको छ । मन्त्रालयले शुक्रबार एक सार्वजनिक सूचना जारी गर्दै तोकिएको अवधिभित्र हाजिर हुन अन्तिम अल्टिमेटम दिएको हो । मन्त्रालयका अनुसार अध्ययन बिदा तथा असाधारण बिदा लिएका तर त्यसको

अभिलेख राष्ट्रिय किताबखाना (निजामती) मा अद्यावधिक नगराई बेपत्ता भएका कर्मचारीहरूलाई लक्षित गरी यो सूचना जारी गरिएको हो ।

आगामी तीन दिनभित्रमा अनिवार्य रूपमा आफ्नो अभिलेख अद्यावधिक नगराए कानुनबमोजिम कडा कारबाही प्रक्रिया अघि बढाउने चेतावनी

मन्त्रालयले दिएको छ । सरकारले सबै मन्त्रालय, आयोग, सचिवालय तथा केन्द्रीयस्तरका कार्यालयहरूलाई समेत आफ्नो मातहतका निकायबाट विभिन्न समयमा अध्ययन वा असाधारण बिदा स्वीकृत गराएका कर्मचारीहरूको विवरण तत्काल यकिन गर्न निर्देशन दिएको छ । लामो समयसम्म बिदाका नाममा कार्यालयमा अनुपस्थित हुने र सरकारी सेवा सञ्चालनमा बाधा पु-याउने प्रवृत्ति बढेपछि मन्त्रालयले यस्तो कदम चालेको हो । रासस

प्रधानमन्त्रीलाई कार्कीको सुझावः विगतका अनुभव र इतिहासबाट सिकेर अघि बढ्नु

काठमाडौं । ६ पूर्वप्रधानमन्त्री सुशीला कार्कीले सरकारको आलोचना गर्नु प्रतिपक्षको दायित्व भए पनि त्यसको उद्देश्य सरकारलाई असफल बनाउने नभई सुधारको बाटो देखाउने हुनुपर्ने बताएकी छन् । शुक्रबार काठमाडौंमा आयोजित एक कार्यक्रममा बोल्दै उनले सरकारले आफू सत्तामा आएको भरमा विपक्षी पक्षलाई समाप्त पार्ने मानसिकता राख्न नहुने पनि बताइन् । 'जनताले मत दिएर आएको

सरकारको खुट्टा तानेर फाल्ने र ध्वस्त बनाउने होइन । जनताले चाहेको परिवर्तनलाई सम्मान गर्दै काम गर्न दिनुपर्छ,' उनले भनिन् ।

प्रधानमन्त्री बालेन्द्र साह नेतृत्वको सरकारलाई लक्षित गर्दै उनले विगतका अनुभव र इतिहासबाट सिकेर अघि बढ्न

सुझाव दिइन् । मुलुक सञ्चालनमा अनुभव, सहिष्णुता र राजनीतिक परिपक्वता आवश्यक पर्ने उनको भनाइ थियो । 'अहिले ३५-३७ वर्षका प्रधानमन्त्री र युवा नेताहरू आएका छन् । उनीहरूले अघिल्ला अनुभवलाई मनन गर्नुपर्छ, इतिहासबाट सिक्नुपर्छ,' उनले भनिन्, 'उनीहरू पनि एक दिन त्यही चरणमा पुग्छन् । पार्टीका नेता सधैं युवा भएर बस्दैनन् ।' रासस

प्रधानमन्त्रीको राजीनामा माग गर्दै विरोध प्रदर्शन

काठमाडौं । नेपाली कांग्रेस निकट नेपाल विद्यार्थी सङ्घ (नेविसेच) ले प्रधानमन्त्री बालेन्द्र शाहको राजीनामा माग गर्दै विरोध प्रदर्शन गरेको छ । शुक्रबार

राजधानीको लिचन्द्र क्याम्पस परिसरमा उनीहरूले प्रधानमन्त्री शाहविरुद्ध नाराबाजी गर्दै विरोध प्रदर्शन गरेका हुन् । संसद्

बैठकमा प्रधानमन्त्री शाहले सीमा विवादको विषयलाई लिएर दिएको अभिव्यक्तिको कडा विरोध गर्दै उनीहरू प्रदर्शनमा उत्रिएको हो । प्रदर्शनमा

सहभागी विद्यार्थीहरूले प्रधानमन्त्री शाहको अभिव्यक्तिको कडा विरोध गर्दै तत्काल पदबाट राजीनामा दिनुपर्ने माग समेत राखेका छन् ।

विजय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.
Vijaya Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd.
नेपाल राष्ट्र बैंकबाट घ कर्को इजाजतपत्र प्राप्त वित्तीय संस्था (राष्ट्रिय स्तर)
Banking With Happiness

कर्जा भुक्तान गर्ने सम्बन्धी ३५ दिने सार्वजनिक सूचना

सूचना प्रकाशित मिति : २०८३/०२/२३ गते, मधेश दृष्टि, राष्ट्रिय दैनिक

यस विजय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.को विभिन्न शाखा कार्यालयहरुबाट तपसिलमा उल्लेखित ऋणीहरुले विभिन्न कर्जा शिर्षक अन्तर्गत लिनु भएको कर्जाको साँवा र ब्याज रकम शर्त बमोजिम यस वित्तीय संस्थामा समयमै दाखिला गर्नुपर्नेमा हालसम्म नतिरी/नबुझाई कर्जा सम्बन्धी शर्त बन्दै उल्लेखन गर्नु भएको र सो सम्बन्धमा पटक पटक मौखिक तथा लिखित तरताकित गर्दा समेत बक्यौता रकम चुक्ता भुक्तान गर्ने तर्फ कुनै चासो नदेखाई वेवास्ता गर्नु भएको हुनाले कर्जा भुक्तान गर्ने बारे यो ३५ (पैंतीस) दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको छ। सूचना प्रकाशित भएको मितिले ३५ (पैंतीस) दिन भित्र यस वित्तीय संस्थामा सम्पर्क राखी संस्थालाई तिर्न/बुझाउनु पर्ने बाँकी ऋणको साँवा र ब्याज भुक्तान गर्नुहुन सम्बन्धित ऋणीलाई यसै सूचना मार्फत सूचीत गरिन्छ। अन्यथा उपरोक्त तोकिएको म्याद भित्र वित्तीय संस्थालाई तिर्न बुझाउनु पर्ने सम्पूर्ण रकम (साँवा, ब्याज, हजाना ब्याज आदि) नबुझाएमा यस वित्तीय संस्थाको नीति नियम, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०७३, बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन २०६४, बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली ऐन २०५८ र सो को नियमावली २०५९ एवं प्रचलित कानून बमोजिम र यस वित्तीय संस्था बीच भएका लिखतको शर्त अनुसार यस वित्तीय संस्थाको लिन बाँकी रकम असुल उपर गर्ने तर्फ आवश्यक कारवाही गर्न सकिने साथै ऋणीलाई कर्जा सूचना केन्द्रको कालो सूचीमा सूचीकृत गरिने छ। धितो सुरक्षण मार्फत कर्जा लिएको भए धितो सुरक्षणमा रहेको सम्पत्ति लिलाम बिक्रीबाट प्राप्त रकमले लेना रकम असुल उपर हुन नपुग भएमा वा धितोको सम्पत्ति लिलाम बिक्री हुन नसकेमा प्रचलित कानून बमोजिम कानूनी कारवाहीको प्रक्रिया थालनी गरिने व्यहोरा समेत सम्बन्धित ऋणी महानुभावहरुलाई यसै सूचनाद्वारा जानकारी गराउंदछौं।

क्र.स	ऋण लिएको शाखा	ऋणीहरुको नाम	ठेगाना		नागरिकताको विवरण			तिन पुस्ते विवरण			जमागीकर्ताको नाम
			स्थायी	हालको	ना. प्र. नं	जारी मिति	जिल्ला	पति/पत्नीको नाम	बाबुको नाम	बाजेको नाम/ससुराको नाम	
१	हेटौडा	रमेश धिमिरे	छतिवन-१, मकवानपुर	हेटौडा-५, मकवानपुर	१९/१४२५०	२०६९/०२/११	मकवानपुर	यसोदा भट्ट	रोम प्रसाद धिमिरे	प्रेमनन्द धिमिरे	यसोदा भट्ट
२	हेटौडा	ललिता यादव	गडहल-५, बारा	बारागढी-६, बारा	३३१०३४/४२१५५	२०७०/०७/२७	बारा	नरेन्द्र प्रसाद यादव	बिम बहादुर श्रेष्ठ	/सुरुज राउत अहिर	नरेन्द्र प्रसाद यादव
३	बर्दहजार	जिवन कुमार श्रेष्ठ	निर्मलबस्ती-३, पर्सा	निर्मलबस्ती-३, पर्सा	१२०३०५	२०५८/०८/१०	कास्की	राधिका कुमारी श्रेष्ठ	टेक बहादुर श्रेष्ठ	कृष्ण बहादुर श्रेष्ठ	राधिका कुमारी श्रेष्ठ
४	बर्दहजार	देवेन्द्र विक्रम शाह ठकुरी	हेटौडा-१, मकवानपुर	जितपुरसिमरा-२, बारा	११६८४	२०४५/०४/२६	मकवानपुर	इंनु देवी शाह	राम विक्रम शाह ठकुरी	श्री राम विक्रम शाह ठकुरी	इंनु देवी शाह
५	बर्दहजार	पम्फा कुमारी कार्की माझी	सखुवा प्रसोनि-३, पर्सा	जितपुरसिमरा-२, बारा	वि.द. ३५	२०७२/०९/०९	बारा	मुना माझी	बिम बहादुर कार्की	/भेम बहादुर कार्की	मिरा देवी कडेल
६	बर्दहजार	आलिसा खडका	चिसापानी-५, बाके	जितपुरसिमरा-२, बारा	६६-०१-७२-०३५३८	२०७२/०५/२०	बाके	नविन हमाल	प्रेम बहादुर खडका	/राम बहादुर हमाल	श्रीमती पदम कुमारी हमाल
७	बर्दहजार	सम्फना आचार्य (कार्की)	ठोरी-५, पर्सा	जितपुरसिमरा-२, बारा	३४-०१-७४-१४९६५	२०७४/११/२७	पर्सा	सुमन कार्की	सहदेव प्रसाद आचार्य	/किरण कार्की	सुमन कार्की
८	बर्दहजार	राम बहादुर हमाल	जितपुरसिमरा-२, बारा	जितपुरसिमरा-२, बारा	२०५०	२०३९/०३/१७	काठमाडौं	श्रीमती पदम कुमारी हमाल	रुद्र बहादुर हमाल	बिम बहादुर हमाल	श्रीमती पदम कुमारी हमाल
९	बर्दहजार	रोविता देवी ठाकुर हजाम	म.जितपुर-३, बारा	जितपुरसिमरा-२, बारा	३३२०७९/२६८७१	२०६६/०५/३०	बारा	कन्हैया ठाकुर हजाम	महेश्वर ठाकुर हजाम	/बाबुलाल ठाकुर हजाम	शम्भु ठाकुर हजाम
१०	बर्दहजार	लिला देवी	भवापुर जितपुर-८, बारा	जितपुरसिमरा-२, बारा	वि.द. २६	२०६६/०२/२७	बारा	दुखि महतो	वासुदेव महतो धानुक	/जंगी महतो धानुक	दुखि महतो
११	बर्दहजार	बेबी रौनियार	चोर्नी-८, पर्सा	विरगंज-३२, पर्सा	३४-०१-७०-१२७५१	२०७०/११/२२	पर्सा	दिपक कुमार रौनियार	राजेन्द्र प्रसाद रौनियार	/राजेन्द्र प्रसाद रौनियार	दिपक कुमार रौनियार
१२	बर्दहजार	बन्दा देवी थारु	म.जितपुर-४, बारा	जितपुरसिमरा-६, बारा	३३३०७९/८७४	२०६३/११/२३	बारा	राजेश दास थारु	रोशन दास थारु	/शंकर दास थारु	रिता देवी दनुवार
१३	बर्दहजार	रानी सिंह	नोकैलवा -४, सर्लाही	जितपुरसिमरा-६, बारा	६५७६५२९६	२०६०/०३/१५	सर्लाही	जितेन्द्र कुमार सिंह	बन्धु कुमार दनुवार	/राम अवतार दनुवार	जितेन्द्र कुमार सिंह
१४	बर्दहजार	सोना देवी महतो	विरुवागुठी-५, पर्सा	विरुवागुठी-५, पर्सा	१५८८४२७१	२०६३/०२/०४	पर्सा	विरजु महतो	काशी पंजियार थारु	/महादेव महतो	विरजु महतो
१५	बर्दहजार	कोरसा खातुन	वसडिल्वा-८, पर्सा	विरगंज-२९, पर्सा	३४१०१२/९९५	२०६८/०७/२८	पर्सा	हजरत अलि अंसारी	तैनुल हक अंसारी	/रुदल मिया अंसारी	सहिमा खातुन
१६	बर्दहजार	चाँदनी देवी	पचरुखी-३, पर्सा	पर्सागढी-५, पर्सा	३४-०१-७२-०३१६८	२०७२/०१/११	पर्सा	दुखि राम	चनरजित महारा	/गुगुलिया राम चमार	दुखि राम
१७	बर्दहजार	राज कुमारी देवी	विरुवागुठी-७, पर्सा	पर्सागढी-४, पर्सा	वि.द. २५२	२०६३/१०/१०	पर्सा	लक्ष्मी राउत कुर्मी	रघुनाथ राउत	/हरिकिंहन राउत कुर्मी	लक्ष्मी राउत कुर्मी
१८	बर्दहजार	लक्ष्मी देवी चौधरी	विरुवागुठी-५, पर्सा	पर्सागढी-५, पर्सा	१५८८३५००	२०५९/०४/०१	पर्सा	धर्मराज चौधरी	लिलाधर अधिकारी थारु	/श्री चौधरी थारु	धर्मराज चौधरी
१९	बर्दहजार	मन्जु कुमारी (कार्की) विष्ट	भिमथान-९, सिन्धुली	सिन्धुलीगढी-७, सिन्धुली	४४७५७	२०६२/०७/२०	सिन्धुली	गणेश कुमार विष्ट	नेत्र बहादुर कार्की	/कमल बहादुर विष्ट	मन्जु कुमारी कार्की विष्ट
२०	बर्दहजार	ज्योती बस्नेत	पिपरा सिमरा-३, बारा	जितपुरसिमरा-२, बारा	३३३०८१/१९७	२०६३/१०/१७	बारा	सन्तोष कुमार बस्नेत	तुलसी प्रसाद भेटवाल	/गोकुल बहादुर बस्नेत	राधिका कुमारी श्रेष्ठ
२१	बर्दहजार	शिव शंकर महतो	सोनवर्षा-९, पर्सा	पर्सागढी-३, पर्सा	८९९१२३७७	२०६२/०८/२७	पर्सा	मंजु देवी	रामप्रसाद महतो थारु	राम देवाली चौधरी थारु	मंजु देवी
२२	बर्दहजार	सन्तोषी कुमारी वि.क.	पिपरा सिमरा-९, बारा	जितपुरसिमरा-१, बारा	२१३९६	२०६३/०२/०४	बारा	दुर्गा बहादुर कामी	पूर्ण बहादुर विश्वकर्मा	/चन्द्र बहादुर कामी	दिपिका कुमारी वि.क.
२३	बर्दहजार	तुफान बाबु ठकुराई	चोर्नी-९, पर्सा	विरगंज-३२, पर्सा	३४-०१-६९-०६६६६	२०६९/१२/१९	पर्सा	अविवाहित	ताराबाबु मिया	तुलो साह मिया	ताराबाबु मिया
२४	बर्दहजार	सिर्जना ओम्फा खनाल	पिपरा सिमरा-२, बारा	जितपुरसिमरा-२, बारा	३३२०८१/३५३१२	२०६९/०३/१३	बारा	विशाल कुमार खनाल	चेतनाथ ओम्फा	/लड्डुमन खनाल	विशाल कुमार खनाल
२५	बर्दहजार	ओम नारायण राउत कुर्मी	बागेश्वरी तिम्रोना-३, पर्सा	विरगंज-३१, पर्सा	३४३००६/६१	२०७०/०२/१७	पर्सा	दुलरिया देवी	प्रभु राउत कुर्मी	सुदामा राउत कुर्मी	दुलरिया देवी
२६	बर्दहजार	परमीला देवी	चोर्नी-८, पर्सा	विरगंज-३१, पर्सा	३४१०२५/२४४	२०६५/१२/१८	पर्सा	मोहन राउत कुर्मी	भिखारी राउत कुर्मी	/रामरूप राउत	परमीला देवी
२७	बर्दहजार	गीता भण्डारी	जितपुर सिमरा-३, बारा	जितपुर सिमरा-३, बारा	३३२०८१/३१०७५	२०६८/०१/०५	बारा	चेतबहादुर भण्डारी	जोगेन्द्र सिं	/जितबहादुर भण्डारी	चेतबहादुर भण्डारी
२८	बर्दहजार	मिना देवी यादव	हरपुर-५, पर्सा	पर्सागढी-८, पर्सा	३४-०१-६९-००४८०	२०६९/०४/२८	पर्सा	लालबाबु प्रसाद यादव	महावीर राउत	/जदु राउत अहिर	लालबाबु प्रसाद यादव
२९	बर्दहजार	जोतिया देवी दनुवार	भवानी जितपुर-४, बारा	जितपुर सिमरा-६, बारा	२१२११	२०६३/०४/११	बारा	पलट कुंवर दनुवार	हररोन सिंह दनुवार	/महादेव कुंवर दनुवार	पलट कुंवर दनुवार
३०	बर्दहजार	रिता देवी	भवानी जितपुर-४, बारा	जितपुर सिमरा-६, बारा	३३२०७९/२२४८७	२०६३/१०/१९	बारा	नवल किशोर सिंह	राजेन्द्र सिंह दनुवार	/मंगल सिंह दनुवार	नवल किशोर सिंह
३१	बर्दहजार	दुर्गा कुमारी वि.क.	लक्ष्मीनिया-४, रौतहट	जितपुर सिमरा-१, बारा	३२२०५५/५४८६	२०६८/०१/१२	रौतहट	जिवन बस्नेत	भरत बहादुर कालीकोटे	/खिलेन्द्र बहादुर बस्नेत	जिवन बस्नेत
३२	बर्दहजार	सन्जु रुचाल मगर	मनहरी-७, मकवानपुर	पर्सागढी -४, पर्सा	४८/३२०१	२०६२/११/०३	मकवानपुर	सुर्य बहादुर रुचाल मगर	रामचन्द्र राना मगर	/डब्लु बहादुर रुचाल मगर	सुर्य बहादुर रुचाल मगर
३३	बर्दहजार	मर्दिना खातुन	बेलवा-३, पर्सा	पर्सागढी -४, पर्सा	वि.द. ३१	२०६६/०७/१९	पर्सा	अजैर देवान	बुदु देवान	/रजाक देवान	अजैर देवान
३४	बर्दहजार	कान्ती देवी धरुनी	हरपुर-१, पर्सा	पर्सागढी -८, पर्सा	३४१०३६/५१७	२०६८/०२/२६	पर्सा	रामजी चौधरी थारु	आसमन पंजियार	/पितम्बर चौधरी	रामजी चौधरी थारु
३५	बर्दहजार	सुगान्धी देवी	हरपुर-५, पर्सा	पर्सागढी -८, पर्सा	३४-०१-७०-०२१८९	२०७०/०२/१३	पर्सा	धर्मदेव महारा चमार	रामदेव महारा	/जोखु महारा चमार	धर्मदेव महारा चमार
३६	बर्दहजार	शान्ती विश्वकर्मा	दुम्कीवास-२, बारा	जितपुर सिमरा-१, बारा	३३२०८१/३३३७६	२०६४/०८/२२	बारा	राज कुमार विश्वकर्मा	खुस बहादुर वि. क.	/बलराम कामी	राज कुमार विश्वकर्मा
३७	बर्दहजार	काली विश्वकर्मा	पिपरासिमरा-९, बारा	जितपुर सिमरा-१, बारा	२३१४/२९६००	२०६३/०६/०३	बारा	कुमार विश्वकर्मा	अमर बहादुर सुनार	/अर्जुन विश्वकर्मा	कुमार विश्वकर्मा
३८	बर्दहजार	संगिता कुमारी लामा	पिपरासिमरा-९, बारा	जितपुर सिमरा-१, बारा	३३३३१/१७५४	२०५३/०३/२५	बारा	लाक्या ग्यापु शेर्पा	रामकृष्ण लामा	/फूपु तेम्बा शेर्पा	लाक्या ग्यापु शेर्पा
३९	बर्दहजार	चम्पा देवी	बागवाना-२, पर्सा	पर्सागढी-२ गोडपसरा, पर्सा	३४१००५/१३०	२०६५/१२/१०	पर्सा	शिवनाथ राम चमार	दुखि महारा चमार	/रोशन महारा चमार	शिवनाथ राम चमार
४०	बर्दहजार	पुनिता देवी खाँ	मधुवनमधौल-५, पर्सा	पर्सागढी-३बर्दहजार, पर्सा	३४१०४८/५७४	२०६८/०३/०१	पर्सा	मोतीराम खाँ	पारसलाल खाँ थारु	/जगमोहन खाँ	मोतीराम खाँ
४१	बर्दहजार	मुन्नी खातुन	चोर्नी-८, पर्सा	विरगंज-३१मिलनचोक, पर्सा	३४-०१-७०-०१०९४	२०७०/०१/२५	पर्सा	भोला मिया	सफिक मिया चुरिहार	/महमद साहिब मिया	भोला मिया
४२	बर्दहजार	मदीना खातुन	बेलवा-२, पर्सा	विरगंज-३१मिलनचोक, पर्सा	३४-०१-७०-०१५३२	२०७०/०१/३१	पर्सा	मन उगार मिया	मैनुदिन अंसारी	/खमीन मिया	मन उगार मिया
४३	बर्दहजार	सोना देवी	बेलवा-१, पर्सा	विरगंज-३१मिलनचोक, पर्सा	३४१०१३/६००	२०६६/११/२५	पर्सा	चन्द्रिका साह कानु	मुशदेव साह कानु	/महेन्द्र साह कानु	चन्द्रिका साह कानु
४४	बर्दहजार	सवित्रा खातुन	चोर्नी-८, पर्सा	विरगंज-३१मिलनचोक, पर्सा	५०३०	२०६७/०३/०६	पर्सा	मकबुल मिया	ऐनुल मिर्जा	/भाकुल मिया	मकबुल मिया
४५	बर्दहजार	जमिला खातुन	बेलवा-२, पर्सा	विरगंज-३१मिलनचोक, पर्सा	१७७	२०७०/०१/०४	पर्सा	समसुदिन अंसारी	वैयव मिया	/महमद सहिद	समसुदिन अंसारी
४६	बर्दहजार	समिना खातुन	वसडिल्वा-८, पर्सा	विरगंज-२९रतनपुर, पर्सा	३४-०१-७८-००९१२	२०७८/०४/०१	पर्सा	हवजद अलि	मकबुल अंसारी	/रुदल मिया अंसारी	हवजद अलि
४७	बर्दहजार	श्री नारायण प्रसाद यादव	हरपुर-८, पर्सा	पर्सागढी-९, पर्सा	३९६४२०६८	२०५२/०९/१९	पर्सा	मिना देवी	रामचन्द्र राउत अहिर	ब्रह्मदेव राउत	रामचन्द्र राउत अहिर
४८	बर्दहजार	माला देवी	वसडिल्वा-८, पर्सा	पर्सागढी-८, पर्सा	३४३०१२/४३०	२०६३/१२/०९	पर्सा	रामप्रसाद थारु	ब्रह्मदेव ओम्फेया	/किसन महतो थारु	रामप्रसाद थारु
४९	बर्दहजार	किशोरी राउत अहिर	बर्वागोरा-८, पर्सा	सखुवा प्रसोनी-२, पर्सा	८६२०९५	२०३४/१०/०५	पर्सा	दुलारी देवी	रामदेव राउत	राम सुरत राउत	दुलारी देवी
५०	बर्दहजार	सोनी सिंह	सुरामा-२, सर्लाही	जितपुर सिमरा-१, बारा	१९-०१-७०-०५५६१	२०७०/१०/२८	सर्लाही	भवानी सिंह	नारायण सिंह	/महेन्द्र सिंह	भवानी सिंह
५१	लंगडी	सुरेश हजरा दुसाद	भेडिहारि-५, पर्सा	कालिकासाई-०२, पर्सा	१३५९३११४	२०६२/०४/०३	पर्सा	शिवकुमारी दुसादिन	भोला हजरा दुसाद	राजेश हजरा	शिवकुमारी दुसादिन
५२	लंगडी	कुसुमी दुसाधीन	प्रसोनीमाठा-२, पर्सा	विन्धवानी-०५, पर्सा	७०१००२३४	२०४५/०१/१४	पर्सा	गुली हजरा	सर्वजित हजरा	/हिरा हजरा	गुली हजरा
५३	लंगडी	रिता देवी	भौवागुठी-१, पर्सा	विन्धवानी-०५, पर्सा	३४-०१-७६-०२००३	२०७६/०२/०९	पर्सा	महेश दास तत्वा	मखन दास तत्वा	/भोजी दास तत्वा	महेश दास तत्वा
५४	लंगडी	चन्द्रवती देवी	लहावरथकरी-५, पर्सा	पकहामैनपुर-४, पर्सा	१६५८/८०२३१६५८	२०६९/०१/१८	पर्सा	नरेश गिरी	पासपत गिरी	/सहदेव गिरी	नरेश गिरी
५५	लंगडी	आसी देवी	विजवनीया-८, पर्सा	जगरनाथपुर-३, पर्सा	३४-०१-७२-००३९२	२०७२/०१/२०	पर्सा	लखराज प्रसाद यादव	राम पारस राउत अहिर	/महेश्वर राउत अहिर	लखराज प्रसाद यादव
५६	लंगडी	मिना देवी	पकहामैनपुर-१, पर्सा	पकहामैनपुर-१, पर्सा	३४-०१-७५-००६७७	२०७५/०१/२०	पर्सा	शिवनाथ दास	सुधाडी दास	/नगिना दास तत्वा	शिवनाथ दास
५७	लंगडी	कान्ती देवी विन									

क्र.स	ग्राम लिपिको शाखा	अपीहरको नाम	ठेगाना		नागरिकताको विवरण			तिन पुस्ते विवरण			जमानिकताको नाम
			स्थायी	हालको	ना. प्र. नं	जारी मिति	जिल्ला	पति/पत्नीको नाम	बाबुको नाम	बाजेको नाम/ससुराको नाम	
७८	मनुवा	मानकी देवी पंजियार	मधुवनमथौल-४, पर्सा	सखुवा प्रसौनी-१, पर्सा	३४१०४८/३१८	२०६७/०४/१२	पर्सा	खेदु पंजियार थारु	मयुरा कुवर थारु	/शंकर पंजियार थारु	शंकर पंजियार थारु
७९	मनुवा	शोशिला कुमारी पंजियार थारु	पसांगढी-४, पर्सा	पसांगढी-४, पर्सा	३४-०१-७५-०४९८४	२०७५/०९/२३	पर्सा	रोशन दास थारु	शंकर पंजियार थारु	/आसा दास थारु	रोशन दास थारु
८०	मनुवा	रुन्दी देवी थरुनी	पटेवां सुगौली-९, पर्सा	पटेवां सुगौली-४, पर्सा	३४-०१-६९-०३९२९	२०६९/०८/१४	पर्सा	दिपेन्द्र प्रसाद थारु	हिरा खां थारु	/भुलन गुरु थारु	दिपेन्द्र प्रसाद थारु
८१	मनुवा	मंजिता देवी	पटेवां सुगौली-४, पर्सा	पटेवां सुगौली-४, पर्सा	३४-०२-७६-००५६८	२०७६/०२/२०	पर्सा	बिरेन्द्र प्रसाद थारु	वासुदेव राउत थारु	/भुलन गुरु थारु	बिरेन्द्र प्रसाद थारु
८२	मनुवा	अस्तुरन देवी थरुनी	पटेवां सुगौली-७, पर्सा	पटेवां सुगौली-४, पर्सा	३४३०६०/६९	२०७०/०२/१६	पर्सा	अनिरुद्र प्रसाद थारु	दशै चौधरी	/भुलन गुरु थारु	/भुलन गुरु थारु
८३	मनुवा	पुष्पा देवी	सोनवर्सा-३, पर्सा	पटेवां सुगौली-४, पर्सा	३४३०७७/२३८	२०७५/०९/२३	पर्सा	छबिकान्त महतो	भुवन खां	/रामेश्वर महतो	छबिकान्त महतो
८४	मनुवा	रिंकु कुमारी	पटेवां सुगौली-७, पर्सा	पटेवां सुगौली-४, पर्सा	३४-०१-७५-०७३५७	२०७५/०९/२५	पर्सा	जितेन्द्र गौरी थारु	चन्द्रदेव प्रसाद थारु	/देवचन्द्र गौरी थारु	जितेन्द्र गौरी थारु
८५	मनुवा	रिना देवी थरुनी	पटेवां सुगौली-७, पर्सा	पटेवां सुगौली-४, पर्सा	३४१०६०/७११	२०७०/०९/२१	पर्सा	पखमन प्रसाद राउत	भगन दास थारु	/रोशन राउत थारु	पखमन प्रसाद राउत
८६	मनुवा	कुमारी देवी	मधुवनमथौल-६, पर्सा	सखुवा प्रसौनी-१, पर्सा	३४१०४८/३०६	२०६४/०९/१०	पर्सा	दिपनारायण थारु	रीता पंजियार थारु	/भुलन राय	दिपनारायण थारु
८७	मनुवा	अस्तुरनी देवी थरुनी	छातापिपरा-२, बारा	जि.सि.उमनपा.-९, बारा	४४४६	२०५६/१०/१२	बारा	आनन्दलाल चौधरी	मनिलाल चौधरी	/सत्यनारायण चौधरी	आनन्दलाल चौधरी
८८	मनुवा	विसुनी कुमारी	बेलवा-६, पर्सा	जि.सि.उमनपा.-६, बारा	११२०/९२	२०४५/०९/१०	बारा	भरत कुमार दनुवार	विहारी ठाकुर दनुवार	/लछुमन दनुवार	भरत कुमार दनुवार
८९	मनुवा	उर्मिला देवी	बबरगंज-९, सर्लाही	जि.सि.उमनपा.-६, बारा	१९१०५४/२८२	२०६८/०८/०९	सर्लाही	दिनेश कुमार दनुवार	दहारी ठाकुर दनुवार	/रामु कुमार दनुवार	दिनेश कुमार दनुवार
९०	मनुवा	हिरादेवी दुसादिन	जि.सि.उमनपा.-९, पर्सा	जि.सि.उमनपा.-९, बारा	२५३	२०४२/०९/०२	बारा	राधाराम दुसाद	गिरिजा हजरा दुसाद	/कैलाश हजरा दुसाद	राधाराम दुसाद
९१	पकहा मैनपुर	रिना देवी	लहावरथकरी-२, पर्सा	पकहा मैनपुर-४, पर्सा	३४-०१-७०-०७७६४	२०७०/०६/११	पर्सा	भदई ठाकुर हजाम	जगरनाथ ठाकुर	/महाराज ठाकुर	भदई ठाकुर हजाम
९२	पकहा मैनपुर	सरातुल नेसा	धोर-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४-०१-७२-००२७२	२०७२/०९/१०	पर्सा	सेराजु साह	आसपसुदिन देवान	/जुल्लकार देवान	मुना देवान
९३	पकहा मैनपुर	आफसाना खातुन	धोर-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४-०१-७५-०००९८	२०७५/०९/०४	पर्सा	हसन साह	मुखतार देवान	/लैस देवान साह	हसन साह
९४	पकहा मैनपुर	साहाना खातुन	धोर-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४-०१-७३-००४८२	२०७३/०९/१४	पर्सा	महम्मद मुन्ना देवान	मुखतार देवान	/लैस देवान साह	महम्मद मुन्ना देवान
९५	पकहा मैनपुर	अमुनेश खातुन शाह	धोर-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४-०१-७३-०१०२४	२०७३/०९/२६	पर्सा	सोलाजिम साह	ईसा देवान	/लैस देवान साह	अकबर साह
९६	पकहा मैनपुर	माधुरी पटेल	धोर-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४-०१-७४-०५२८२	२०७४/०४/१५	पर्सा	भिखम पटेल	छोटेराल राउत	/रामलाल राउत कुर्मी	भिखम पटेल
९७	पकहा मैनपुर	चन्द्रवती देवी	सबैठवा-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-५, सबैठवा पर्सा	१६२८/८०२३१६५८	२०६९/०६/१८	पर्सा	नरेश गिरी	पासपत गिरी	/सहदेव गिरी	नरेश गिरी
९८	पकहा मैनपुर	दयाशंकर गिरी	सबैठवा-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-५, सबैठवा पर्सा	३४-०१-७२-०५९३४	२०७२/१०/२८	पर्सा	संगिता कुमारी गिरी	नरेश गिरी	/सहदेव गिरी	नरेश गिरी
९९	पकहा मैनपुर	सोनिया देवी पटेल	धोर-३, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४-०१-७३-०३९४१	२०७३/२/३१	पर्सा	दिपक पटेल	अनिरुद्र पटेल	/लालबाबु प्रसाद कुर्मी	दिपक पटेल
१००	पकहा मैनपुर	हिरा देवी सहनी	धोर-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४१०२७/१८५	२०६७/३/१५	पर्सा	सर्वजित सहनी	राधा केवट	/चतुर सहनी	सर्वजित सहनी
१०१	पकहा मैनपुर	सीमा देवी	धोर-८, पर्सा	पकहा मैनपुर-१, धोरे पर्सा	३४३०२७/५७	२०६७/०९/०७	पर्सा	उमेश ठाकुर	भानु शर्मा	/मंगल ठाकुर लोहार	उमेश ठाकुर
१०२	परवानीपुर	लक्ष्मिना देवी	उदयपुरधुर्मी-६, पर्सा	विरगंज-२१, पर्सा	९८६९२२३९	२०६३/०३/२२	पर्सा	सुदामा राउत कुर्मी	धर्मदेव राउत कुर्मी	/रामचन्द्र राउत कुर्मी	सुदामा राउत कुर्मी
१०३	परवानीपुर	बसन्ती देवी खुल्वाटीन	विरगंज-२५, पर्सा	विरगंज-२२, पर्सा	३४-०१-७५-०९३४४	२०७५/१२/०८	पर्सा	लाल बहादुर महतो	गणेश महतो खुल्ट	/दियाली महतो	लाल बहादुर महतो
१०४	परवानीपुर	रबीया देवी	प्रसौनीविता-९, पर्सा	विरगंज-२३, पर्सा	४६३२	२०६६/१२/०३	पर्सा	मनोज सहनी मलाह	रामा सहनी मलाह	/गणेश सहनी मलाह	सरोज सहनी मलाह
१०५	परवानीपुर	हेरुन खातुन	परवानीपुर-९, बारा	प्रसौनी-७, बारा	३३-०१-७४-०१२५९	२०७४/०४/०८	बारा	जुमाई मंसुरी	जुमाई मिया मंसुरी	/रोजा मिया धुनिया	जुमाई मंसुरी
१०६	परवानीपुर	रेहाबुन नेशा खातुन	जितपुरसिमरा-२४, बारा	जितपुरसिमरा-२४, बारा	३३-०२-७६-०२७७४	२०७६/०४/२१	बारा	अबुलैस मिया धुनिया	रमुल्लाह मिया धुनिया	/कासिम मिया धुनिया	अबुलैस मिया धुनिया
१०७	परवानीपुर	मीना देवी	कटहरीया-९, रौतहट	कटहरीया-४, रौतहट	३२१०७०/६५९८	२०६५/१२/१६	रौतहट	चन्देश्वर प्रसाद कुशावाहा	रुदल महतो	/अमृत साह तेली	चन्देश्वर प्रसाद कुशावाहा
१०८	परवानीपुर	प्रमिला देवी	मनियारी-८, पर्सा	विरगंज-२२, पर्सा	३४१०५१/२१३	२०६६/०४/२७	पर्सा	राजकिशोर साह तेली	महादेव साह तेली	/अमृत साह तेली	राजकिशोर साह तेली
१०९	परवानीपुर	विन्दु देवी	बगही-१, पर्सा	विरगंज-२८, पर्सा	३४-०१-७३-०२६९९	२०७३/०२/२३	पर्सा	बिरेन्द्र कुमार सहनी	हरिन्द्र सहनी	/राजा सहनी मलाह	बिरेन्द्र कुमार सहनी
११०	परवानीपुर	रंजीता देवी ब्रह्मण	छातापिपरा-६, बारा	जितपुरसिमरा-१०, बारा	वि.द. २५५	२०६३/११/२६	बारा	कृष्णकान्त पाण्डेय	नन्दकिशोर तिवारी	/अभिका पाण्डेय	कृष्णकान्त पाण्डेय
१११	परवानीपुर	तेजनी देवी	छातापिपरा-४, बारा	जितपुरसिमरा-९, बारा	३३३०७८/२३८	२०६३/११/२९	बारा	इश्वर चौधरी	मनराज चौधरी	/तुलो खां थारु	इश्वर चौधरी
११२	परवानीपुर	पुर्नवी देवी	लिपनीविता-१, पर्सा	विरगंज-२१, पर्सा	३४३०४७/२२	२०६३/१२/२	पर्सा	शम्भु महतो	ठगाई महतो	/जुगल महतो तत्मा	शम्भु महतो
११३	परवानीपुर	रुकसाना खातुन	सुगौलीविता-२, पर्सा	विरगंज-२६, पर्सा	५३३३	२०६९/०८/१४	बारा	तैमुलाह मिया	अख्तर हुसेन मिया	/दरोगा मिया	जग नारायण प्रसाद यादव
११४	परवानीपुर	परवतीया देवी धनुकाईन	बुनियाद-७, बारा	परवानीपुर-१, बारा	१५२७/१२३	२०४४/१२/३०	बारा	जोधा महतो धानुक	वागार महतो	/रामलाल महतो	उमेश महतो
११५	सुवर्णपुर	सलिम मिया धुनिया	निचुटा -०८, पर्सा	पटेवां सुगौली-५, पर्सा	६६६११७६६	२०५८/०६/२९	पर्सा	नुरजहान खातुन	मिराली मिया धुनिया	रहिमन मिया धुनिया	नुरजहान खातुन
११६	सुवर्णपुर	रेशमा खातुन	पटेवां सुगौली-१, पर्सा	पटेवां सुगौली-१, पर्सा	३४-०१-७५-०२८८	२०७५/०६/२२	पर्सा	ईमरान देवान	आदम देवान	/जहर देवान	सलमा खातुन
११७	सिम्रौनगढ	मनौवर अंसारी	विसुनपुर-०८, बारा	सिम्रौनगढ-०३, बारा	१५४९/१६६४/३१३७८	२०६०/१२/१२	बारा	खुसबुन नेसा	खलिल मिया अंसारी	मंजुर अहमद अंसारी	खुसबुन नेसा
११८	सिम्रौनगढ	श्री पती देवी	कुडवा-०२, बारा	पचरौता-०९, बारा	३३३०३२/१४४०	२०६३/१०/२०	बारा	सोहराई मुखिया	जियालाल मुखिया वीन	/अतम मुखिया वीन	सोहराई मुखिया
११९	सिम्रौनगढ	शान्ति देवी पासवान	काचोवा-०१, बारा	सिम्रौनगढ-०८, बारा	वि.द. २३५	२०७४/११/२२	बारा	जय लाल हजरा	कपिल देव हजरा	/धनराज हजरा	जय लाल हजरा
१२०	सिम्रौनगढ	सोहरी देवी	काचोवा-०१, बारा	पचरौता-०९, बारा	३३१०३२/२७९३	२०६८/०४/०३	बारा	तुलसी माफी	जलेशर माफी	/तइट माफी मुसहर	तुलसी माफी
१२१	सिम्रौनगढ	रिता देवी	पिपरपाती प-०८, बारा	पचरौता-०५, बारा	३३३०४०/५५३९	२०६३/१२/०१	बारा	छोटेराल महतो	जनक महतो नुनिया	/छोटेराल महतो	छोटेराल महतो
१२२	सिम्रौनगढ	चम्पा देवी सिंह	पिपरपाती प-०५, बारा	पचरौता-०५, बारा	३३३०४०/५५३९	२०६३/११/३०	बारा	सिबतरन सिंह राजपुत	प्रसाद सिंह राजपुत	/सुकदेव सिंह	सिबतरन सिंह राजपुत
१२३	सिम्रौनगढ	सजरुन नेसा	कचोवा-०९, बारा	सिम्रौनगढ-०८, बारा	३३-०३-७३-००२७४	२०७३/०४/१२	बारा	नाजीर मिया लाहेरी	मजित मिया लहेरी	/अब्दुला रहिम लहेरी	नाजीर मिया लाहेरी
१२४	सिम्रौनगढ	प्रतिमा कुमारी	बेनौली-०९, बारा	पचरौता-०७, बारा	३३-०१-७५-१०७४३	२०७५-११-२६	बारा	जोगिन्द्र सहनी	वासदेव सहनी	/असफी सहनी मलाह	जोगिन्द्र सहनी
१२५	सिम्रौनगढ	औतारी खातुन	काचोवा-०३, बारा	सिम्रौनगढ-०८, बारा	१६७८	२०४६/०३/०६	बारा	बच्चा खां पैठान	अलिहसन खा पैठान	/रहमान खा पैठान	बच्चा खा पैठान
१२६	सिम्रौनगढ	प्रदिप कुमार कुशावाहा	पटेवां-०९, बारा	आदेश कोतवाल-०६, बारा	१२२६/०७०८/४५८	२०४४/११/०९	बारा	रीना देवी कुशावाहा	विपीन बिहारी महतो कोइरी	जंग बहादुर	रीना देवी कुशावाहा
१२७	सिम्रौनगढ	गुलसन खातुन	भगवानपुर-०८, बारा	सिम्रौनगढ-११, बारा	३३-०१-७५-०४३२५	२०७५/०८/१८	बारा	औरनजब खां पैठान	बच्चा खां पैठान	/अजिम खां पैठान	औरनजब खां पैठान
१२८	सिम्रौनगढ	कुतबुद्दिन मिया चुडिहर	उचिडिह-०९, बारा	सिम्रौनगढ-०६, बारा	२१७९९	२०६३/०५/०१	बारा	नगिना खातुन	इसलाम मिया चुडिहार	समसोदिन मिया	नगिना खातुन
१२९	सिम्रौनगढ	अहमद देवान	श्रीनगरवैरिया-०७, बारा	पचरौता-०७, बारा	३३३०२४/१०३०	२०६३/१०/११	बारा	अफ्जोखा खातुन	जहिर आलम देवान	इदु देवान	मोस्तफिमा खातुन
१३०	सिम्रौनगढ	लिलावती देवी पटेल	कलैया-०२, बारा	कलैया-०२, बारा	३३१०५५/३३५९८	२०६९/१२/१८	बारा	सिया राम पटेल	हरदेव राउत कुर्मी	/कमल राउत कुर्मी	सिया राम पटेल
१३१	सन्तपुर	परम शिला देवी	हथियाही-३, रौतहट	सिमरा भवानीपुर-६, रौतहट	३२३०६५/२१५	२०६३/११/१५	रौतहट	जोगेन्द्र महरा	पोषण महरा	/सबन महरा	जोगेन्द्र महरा
१३२	सन्तपुर	अवजा खातुन	सिमरा भवानीपुर-७, रौतहट	सिमरा भवानीपुर-७, रौतहट	३२२०७१/१२६९	२०७३/०८/०९	रौतहट	मोहमद नजबला	शेख सकुर	/मोहमद जैसैद आलम	मिर अबदुल खैर
१३३	सन्तपुर	सोशिला कुमारी	गौर-८, रौतहट	चन्द्रपुर-५, रौतहट	९६६	२०४६/०३/१३	रौतहट	राम जिवन प्रसाद केसरी	सियाराम साह केसरी	/मुखलाल साह	राम जिवन प्रसाद केसरी
१३४	सन्तपुर	गिरिजा देवी	चन्द्रपुर-५, रौतहट	चन्द्रपुर-५, रौतहट	३२३०८०/८५१	२०६४/०९/०७	रौतहट	मुक्ति गुरो	कल्पनारायण कुमर	/खहेरु गुरो	मुक्ति गुरो
१३५	सन्तपुर	परमसिला देवी	इनवा-४, रौतहट	चन्द्रपुर-५, रौतहट	३२-०१-७५-०३९९६	२०७५/०७/१७	रौतहट	भिखारी साह	नन्दु साह कलवार	/पन्चे साह	अर्जुन साह
१३६	सन्तपुर	फुल माया परियार	सन्तपुर-४, रौतहट	चन्द्रपुर-८, रौतहट	३२२०८१/३७९६	२०६७/०५/१८	रौतहट	नेत्र लाल दमाई	नेत्र बहादुर दर्जी	/देउ सिं दमाई	नेत्र लाल दमाई
१३७	सन्तपुर	लाल बती देवी राउत	चन्द्रपुर-२, रौतहट	चन्द्रपुर-६, रौतहट	३२२०८०/९१११	२०६२/०९/१७	रौतहट	विनोद कुमार राउत	राम औतार राउत	/खहेरु राउत कुर्मी	विनोद कुमार राउत
१३८	सन्तपुर	प्रमिला कुमारी दास	गढो-७, रौतहट	चन्द्रपुर-५, रौतहट	१०२२/५६११	२०६८/०९/०६	रौतहट	बिरेन्द्र कुमार दास	रामदयाल दास	/असफीदास तत्मा	अजबलाल दास
१३९	सन्तपुर	तारा कुमारी साह	डुमरीया-९, रौतहट	चन्द्रपुर-५, रौतहट	३२२०८२/६३७						

सरकारी विज्ञापन नीतिविरुद्ध पत्रकार महासङ्घको आन्दोलन थप सशक्त

**मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम ।**
नेपाल पत्रकार महासङ्घ ले सूचना तथा विज्ञापनसम्बन्धी सरकारी निर्णयप्रति असन्तुष्टि जनाउँदै थप दबावमूलक आन्दोलनका कार्यक्रम सार्वजनिक गरेको छ । महासङ्घले शुक्रबार विज्ञापित जारी गर्दै प्रेस स्वतन्त्रता, सूचनाको हक तथा निजी सञ्चारमाध्यमप्रति भएको विभेद अन्त्यका लागि चरणबद्ध आन्दोलनलाई थप सशक्त बनाइने जनाएको हो । महासङ्घका अनुसार

आन्दोलनअन्तर्गत जेठ २५ गते देशभरका संरचनाबाट सङ्कलन गरिएको हस्ताक्षर प्रमुख जिल्ला अधिकारीमार्फत प्रधानमन्त्रीलाई बुझाइनेछ । त्यस्तै, जेठ २७ र २९ गते बिहान ११ बजेदेखि १२ बजेसम्म सबै जिल्ला प्रशासन कार्यालय अगाडि धर्ना कार्यक्रम आयोजना गरिनेछ । त्यस्तै, असार १ र ३ गते प्रदेश समितिहरूको नेतृत्वमा सम्बन्धित मुख्यमन्त्री कार्यालयमा धर्ना दिइने तथा असार ५ गते काठमाडौंमा पत्रकार, पेशागत संगठन तथा

सरोकारवालाको सहभागितामा वृहत् ऐक्यबद्धता ग्याली आयोजना गरिने महासङ्घले जनाएको छ । महासङ्घले २०८२ चैत १८ गते प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय बाट जारी गरिएको परिपत्रप्रति निरन्तर आपत्ति जनाउँदै आएको छ । उक्त परिपत्रले सरकारी विज्ञापन तथा सूचना प्रवाहबाट निजी सञ्चारमाध्यमलाई वञ्चित गरेको भन्दै महासङ्घले त्यसलाई विभेदकारी तथा प्रेसमैत्री वातावरणविपरीतको निर्णयको

सङ्घा दिएको छ । महासङ्घले उक्त निर्णय तत्काल खारेज गर्न, प्रेसको संवैधानिक अधिकारको रक्षा गर्न तथा संसद्को पहलमा सर्वपक्षीय कार्यदल गठन गरी आवश्यक संवैधानिक तथा कानुनी सुधार प्रक्रिया अघि बढाउन सरकारसँग माग गरेको छ । आफ्ना माग सम्बोधन नभएसम्म आन्दोलनका कार्यक्रमलाई थप विस्तार गर्दै लैजाने चेतावनीसमेत महासङ्घले दिएको छ ।

जनकपुरधामलाई धार्मिक पर्यटनको प्रमुख गन्तव्य बनाइने: मुख्यमन्त्री

**मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम ।**
मधेशका मुख्यमन्त्री कृष्णप्रसाद यादवले जनकपुरधामलाई प्रदेशको माल नभई देशकै प्रमुख धार्मिक पर्यटन गन्तव्यका रूपमा विकास गर्न प्रदेश सरकार प्रतिबद्ध रहेको बताएका छन् । जनकपुरधाममा सञ्चालनमा आएको चारतारे स्तरको होटल पौवा तथा होटलद्वारा आयोजित 'बृहत् खाना प्रदर्शनी-२०८३'को उद्घाटन गर्दै मुख्यमन्त्री यादवले धार्मिक पर्यटनको अपार सम्भावनालाई उपयोग गर्न सरकार विभिन्न योजनासहित अघि बढिरहेको जानकारी दिए । उनले भारतको अयोध्या स्थित राम जन्मभूमिमा वार्षिक रूपमा करोडौं श्रद्धालु पुग्ने उल्लेख गर्दै तीमध्ये सानो हिस्सा मात्रै जानकी जन्मभूमि जनकपुरधाममा आकर्षित गर्न सके यहाँको पर्यटन तथा आर्थिक गतिविधिमा ठूलो परिवर्तन आउने बताए । मुख्यमन्त्री यादवले

जनकपुरधाम-अयोध्या सिधा हवाई सेवा सञ्चालनको तयारी भइरहेको जानकारी दिँदै बुद्ध एअर ले निकट भविष्यमै उडान सेवा सुरु गर्ने विश्वास व्यक्त गरे । उक्त सेवा सञ्चालनमा आएपछि भारतीय पर्यटकको आगमन उल्लेख्य रूपमा बढ्ने उल्लेख गरे । कार्यक्रममा शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री मनोजकुमार सिंहले चारतारे होटल पौवाको

सञ्चालनले जनकपुरधामको पर्यटन पूर्वाधारलाई थप सुदृढ बनाउने बताए । उनले होटलले मिथिला कला, संस्कृति, परम्परा तथा स्थानीय परिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने सुझाव दिए । होटल पौवाका अध्यक्ष दुर्गा भण्डारीको अध्यक्षतामा सम्पन्न कार्यक्रममा होटलका उपाध्यक्ष धुवराज न्यौपानेले होटलले

धार्मिक तथा सांस्कृतिक पर्यटनको विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने विश्वास व्यक्त गरे । होटल परिसरमा सुरु गरिएको 'बृहत् खाना प्रदर्शनी-२०८३' मा विभिन्न परम्परागत तथा आधुनिक परिकारहरू प्रदर्शन गरिएको छ । आयोजकका अनुसार प्रदर्शनी आइतबारसम्म सञ्चालन हुनेछ ।

व्यवहारमा छुवाछुत अझै कायम रहेको दलित अगुवाहरूको गुनासो

**मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम ।**
सिरहाका दलित अगुवाहरूले कानुनी रूपमा छुवाछुत अन्त्य भएको दुई दशकभन्दा बढी समय बितिसकदा पनि व्यवहारमा जातीय विभेद कायम रहेको भन्दै यसको पूर्ण अन्त्यका लागि प्रभावकारी कदम चाल्न माग गरेका छन् । दलित विकास मञ्च द्वारा गोलबजारमा आयोजित 'मधेशी दलित समुदायले भोगिरहेका समस्या र समाधानका लागि सरोकारवालाको भूमिका' विषयक अन्तरसंवाद कार्यक्रममा

सहभागीहरूले दलित समुदायले अझै पनि सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा विभेद भोग्नुपरेको बताएका हुन् । वक्ताहरूले छुवाछुतविरुद्धका कानूनहरू कागजमै सीमित रहेको र प्रभावकारी कार्यान्वयनको अभावमा पीडितहरूले न्याय पाउन नसकेको गुनासो गरे । उनीहरूका अनुसार आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक दबावका कारण विभेदका घटनामा पीडित पक्ष न्यायको पहुँचबाट टाढा रहँदै आएको छ । कार्यक्रममा बोल्दै दलित अगुवा सरोज सदायले विगतमा मन्दिर,

इनार तथा सार्वजनिक स्थलमा विभेद सहनुपरेको स्मरण गर्दै अहिले आफ्ना सन्तानले विद्यालयमै जातीय विभेदको सामना गर्नुपरेको बताए । उनले दलित विद्यार्थीमाथि हुने विभेद रोक सम्बन्धित निकायले कडा कारबाही गर्नुपर्ने माग गरे । सदायले दलित समुदाय अब अधिकार प्राप्तिका लागि थप सङ्गठित र सचेत बन्नपर्ने आवश्यकता औँल्याउँदै शिक्षित र एकताबद्ध भएर संघर्ष गर्नुपर्ने धारणा व्यक्त गरे । त्यस्तै, सुखिपुरकी सविता महाराले जातीय विभेद कुनै वैज्ञानिक

आधारमा नभई समाजमा शक्ति र प्रभुत्व कायम राख्न सिर्जना गरिएको संरचना भएको बताइन् । उनले सम्पूर्ण समुदाय मिलेर छुवाछुतजस्ता कुराविरुद्ध अभियान चलाउनुपर्नेमा जोड दिइन् । कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि तथा मधेश प्रदेशका पूर्वमन्त्री सुरेशकुमार मण्डलले जातीय छुवाछुत समाज विकासको प्रमुख बाधकमध्ये एक रहेको बताए । उनले दहेज प्रथा, मृत्यु भोज तथा जातीय विभेदजस्ता सामाजिक विकृतिको अन्त्यका लागि सामूहिक प्रयास आवश्यक रहेको धारणा राखे ।

मण्डलले विद्यमान कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयनसँगै समाजमा व्यापक जनचेतना फैलाउनुपर्ने आवश्यकता औँल्याए । उनले विभेदरहित समाज निर्माणका लागि राजनीतिक, सामाजिक तथा प्रशासनिक तहबाट साझा प्रतिबद्धता आवश्यक रहेको बताए । कार्यक्रममा अस्फर्मा सदा, सत्यनारायण यादव, लक्ष्मी श्रेष्ठ, शिवकुमार महारा तथा उमेश बराल लगायतले छुवाछुत तथा जातीय विभेद अन्त्यका लागि सबै क्षेत्रबाट समन्वित पहल आवश्यक रहेको बताएका थिए ।

नगर अधिवेशन विवादलाई लिएर रास्वपा धनुषा कार्यालयमा तालाबन्दी

**मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम ।**
राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी धनुषामा नगर अधिवेशनलाई लिएर विवाद चर्कित्दै गएपछि असन्तुष्ट कार्यकर्ताहरूले जिल्ला पार्टी कार्यालयमा तालाबन्दी गरेका छन् । गणेशमान चारनाथ नगरपालिकाको नगर अधिवेशन सम्बन्धी विवाद समाधान नभएको भन्दै कार्यकर्ताहरूले जिल्ला कार्यालयमा तालाबन्दी गरेका छन् । असन्तुष्ट पक्षले पार्टी नेतृत्वले निर्वाचन आयोगको निर्देशन तथा कार्यकर्ताको भावना विपरीत विवादित समितिलाई आधिकारिकता दिन खोजेको आरोप लगाएका छन् । गणेशमान चारनाथ नगरपालिकामा दुई पक्षले छुट्टाछुट्टै नगर अधिवेशन गरेपछि दुवै अधिवेशन खारेज गरी नयाँ मिति तय गरेर निष्पक्ष रूपमा पुनः

अधिवेशन गराउनुपर्ने माग नगर सभापति राकेश यादवले गरेका छन् । असन्तुष्ट पक्षका अनुसार निर्वाचन आयोगले २०८३ जेठ १९ गते अर्को सूचना नआएसम्म अधिवेशन स्थगित गर्न निर्देशन दिएको थियो । तर उक्त निर्देशनलाई बेवास्ता गर्दै प्रतिक नेपाल पक्षले अधिवेशन अगाडि

बढाएको उनीहरूको आरोप छ । तालाबन्दीमा सहभागी कार्यकर्ताहरूले पार्टीभित्र गुट-उपगुट बढ्दै गएको भन्दै केन्द्रीय नेतृत्वले तत्काल हस्तक्षेप गर्नुपर्ने बताएका छन् । विवाद समाधान नभएसम्म आन्दोलनका कार्यक्रम थप सशक्त बनाइने चेतावनीसमेत उनीहरूले दिएका

छन् । यसैबीच, असन्तुष्ट पक्षले प्रतिक नेपाल नेतृत्वको समितिमा रहेका केही व्यक्तिसहित आधिकारिक अनियमितताको आरोपसमेत लगाएको छ । यद्यपि आरोपित पक्षले भने हालसम्म यस विषयमा सार्वजनिक प्रतिक्रिया दिएको छैन ।

रमा तिवारी हत्या प्रकरणमा भारतीय नागरिक पक्राउ

बिर्तामोड ।
झापाको दमक नगरपालिका-८ की २१ वर्षीया रमा तिवारीको हत्या प्रकरणमा संलग्न रहेको आरोपमा प्रहरीले एक भारतीय नागरिकलाई पक्राउ गरी सार्वजनिक गरेको छ । जिल्ला प्रहरी कार्यालय झापाले आज प्रहरी कार्यालय परिसरमा पत्रकार सम्मेलन गरी भारतको बिहार राज्य, अररिया जिल्ला, ग्राम पञ्चायत सिरसियाकला, ग्राम भरगामाका स्थायी बासिन्दा तथा हाल दमक-५ मा बस्दै आएका ३४ वर्षीय राकेशकुमार पण्डितलाई पक्राउ गरिएको जानकारी दिए । झापाको प्रहरी प्रमुख प्रहरी उपरीक्षक (एसपी) बसुन्धरा खड्काले घटनाको अनुसन्धानका क्रममा सङ्कलन गरिएका प्रमाण, प्राथमिक विश्लेषण तथा विभिन्न सूचनाका आधारमा पण्डितलाई पक्राउ गरिएको बताइन् । प्रहरीका अनुसार पण्डित दमक तथा आसपासका क्षेत्रमा टायल्स

र मार्बल जडान गर्ने मिस्त्रीको काम गर्दै आएका थिए । मृतक तिवारी र आरोपितबीच पुरानै चिनजान रहेको तथा उनीहरूबीच नियमित भेटघाट हुने गरेको अनुसन्धानबाट खुलेको प्रहरीले जनाएको छ । अनुसन्धानका क्रममा घटनाको राति पनि दुवै जनासँगै रहेको प्रमाण फेला परेको एसपी खड्काले बताइन् । प्रारम्भिक अनुसन्धानबाट आर्थिक लेनदेन भएको पाइएको तथा बैंकबाट पैसा झिकी कारोबारसमेत भएको देखिएको, तत्पश्चात उनीहरूबीच विवाद भएको र त्यस क्रममा पण्डितले तिवारीको घाँटी थिचेर हत्या गरेको देखिएको प्रहरीले जनाएको छ । हत्यापछि घटनालाई लुकाउने उद्देश्यले आरोपितले शवलाई बोरामा पोको पारी मोटरसाइकलमार्फत दमक नगरपालिका-१० स्थित सेतुमारी क्षेत्रको रतुवा खोलाको पुलमुनि

लगेर फालेको अनुसन्धानबाट खुलेको प्रहरीले जनाएको छ ।

१८ जना सहसचिवको सरुवा

**मधेशदृष्टि
काठमाडौं ।**
गृह मन्त्रालयले १८ जना सहसचिवको सरुवा तथा पदस्थान गरेको छ । जसमध्ये १६ जनाको सरुवा र दुई जनाको पदस्थान गरिएको मन्त्रालयले जनाएको छ । सरुवासँगै १३ जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी परिवर्तन भएका छन् । कास्की, धादिङ, सर्लाही, स्याङ्जा, उदयपुर, संखुवासभा, पाल्पा, नवलपरासी पश्चिम, सप्तरी, धनुकुटा, ओखलढुंगा, रामेछाप र सुर्खेत जिल्लामा नयाँ सिडिओ खटाइएको छ । नयाँ सरुवा अनुसार कास्कीमा कुमार सिंह गुरुङ, स्याङ्जामा निराजन चिमिरे, धादिङमा लक्ष्मी पाण्डे गीतम, संखुवासभामा ईश्वरी प्रसाद अर्याल, पाल्पामा भविष्वर पाण्डे,

घटनामा प्रयोग भएको मोटरसाइकलसमेत प्रहरीले बरामद गरेको छ । गत जेठ १६ गते रतुवा खोला बोरामा पोको पारिएको अवस्थामा एक युवतीको शव फेला परेको थियो । एसपी खड्काले घटनामा प्रयोग भएका सामग्री तथा अन्य प्रमाणहरूसमेत सङ्कलन गरिएको जानकारी दिँदै अभियुक्तविरुद्ध कर्तव्य ज्यानसम्बन्धी कसुरमा कानुनी प्रक्रियाको लागि जिल्ला अदालत झापाबाट पाँच दिनको म्याद थप गरी अनुसन्धान अगाडि बढाइएको जानकारी दिइन् । रासस

तत्कालीन गृहमन्त्री सुधन गुरुङमाथिको छानबिन प्रतिवेदन प्रमलाई बुझाइयो

**मधेशदृष्टि
काठमाडौं ।**
तत्कालीन गृहमन्त्री तथा राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा) का सांसद सुधन गुरुङ माथि छानबिन गर्न गठित समितिले आफ्नो प्रतिवेदन प्रधानमन्त्री बालेन शाह समक्ष बुझाएको छ । समितिका संयोजक पूर्वन्यायाधीश अच्युतप्रसाद भण्डारी ले छानबिन प्रक्रिया सम्पन्न गरी प्रतिवेदन बुझाइएको जानकारी दिए । उनका अनुसार समितिले ४५ पृष्ठको प्रतिवेदन तयार पारेको छ । समितिले गुरुङसँग बयान लिनुका साथै उहाँमाथि लागेका आरोपका सम्बन्धमा विभिन्न पक्षसँग

जानकारी सङ्कलन गरेको थियो । व्यवसायी दीपक भट्ट सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी कसुरमा गत चैत १९ गते पक्राउ परेपछि गुरुङ विवादमा तानिएका थिए । भट्टसँग व्यावसायिक साझेदारी रहेको विषय सार्वजनिक भएपछि गुरुङमाथि प्रश्न उठेको छ । यसैबीच, सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्ने क्रममा केही सेयर विवरण नदेखाइएको तथा विवादास्पद व्यवसायीसँग सम्बन्धित कम्पनीमा सेयर रहेको आरोप सार्वजनिक भएपछि गुरुङले वैशाख ९ गते प्रधानमन्त्रीसम्मक्ष गृहमन्त्री पदबाट राजीनामा दिएका थिए ।

परराष्ट्रमन्त्री खनाल भारत भ्रमणको लागि प्रस्थान

**मधेशदृष्टि
काठमाडौं ।**
परराष्ट्रमन्त्री शिशिर खनाल भारतको औपचारिक भ्रमणका लागि शुक्रबार प्रस्थान गरेका छन् । भारतीय विदेशमन्त्री एस. जयशङ्करको निमन्त्रणामा परराष्ट्रमन्त्री खनाल २२ देखि २४ जेठसम्म भारत भ्रमणमा रहनुहुनेछ । उहाँ त्रिभुवन विमानस्थलबाट भारततर्फ प्रस्थान गरेका हुन् । प्रस्थानअघि सञ्चारकर्मीसँग संक्षिप्त कुराकानी गर्दै मन्त्री खनालले भ्रमणका क्रममा नेपालको प्राथमिकताका विषयमा भारतीय पक्षसँग विस्तृत संवाद हुने बताए । परराष्ट्र मन्त्रालयका

अनुसार भ्रमणका क्रममा नयाँदिल्लीमा परराष्ट्रमन्त्री खनाल र उहाँका भारतीय समकक्षी विदेशमन्त्री जयशङ्करबीच औपचारिक द्विपक्षीय भेटवार्ता हुनेछ । भेटमा नेपाल-भारत सम्बन्धका पारस्परिक हितका विविध विषयमा विशेषगरी दुई देशबीचको व्यापार, लगानी, कनेक्टिभिटी (सम्पर्क सञ्जाल), ऊर्जा सहयोग तथा जनता-जनताबीचको सम्बन्धलाई थप सुदृढ र विस्तार गर्ने विषयमा विस्तृत वार्ता-विमर्श हुने कार्यसूची रहेको परराष्ट्र मन्त्रालयले जनाएको छ ।